

Siriklockan

Frysände pastorats kyrkblad

Svenska kyrkan
FRYSÄNDE PASTORAT

Året
SOM GÅTT
NÅGON ATT
tala med?

innehåll

SIRIKLOCKAN nr 2 2020 Kyrkoblاد för Svenska kyrkan i Fryksände, Lekvattnet, Vitsand och Östmark
Box 52, 685 22 Torsby • info@fryksandepastorat.se • www.fryksandepastorat.se • Ansvarig utgivare: Johan Bonander
Layout: Birgitta Brorson • Illustration omslag: Birgitta Brorson • Tryckt: Ramströms Tryckeri AB • Tryckt på klimatkompenserat
papper Upplaga: 4800

3 KYRKOHERDEN
har ordet	20 GERALD T. SMITH
i Vitsands kyrka
4 KYRKORÅDETS ORDFÖRANDE
har ordet	22 SJUNG GOSPEL
med Fryksändes körsångare
5 VIKTEN AV ATT ODLA SIN TRÄDGÅRD
krönika	24 VI STÄLLER INTE IN
vi ställer om
6 CORONAFILM
på olika språk	25 NY ORDFÖRANDE
i Östmarks församlingsråd
8 ÖSTMARKS KYRKAS
nya kläder	25 SOCKENSTUGAN I ÖSTMARK
fräschas upp
10 VÅREN 2020 I STOCKHOLM
Katarina Wolf	26 ETT ÅR MED...
Jonas Bodinger Larsson
12 MOPED- & TRAKTORGUDSTJÄNST
Halle Halvarsson	28 TILLBAKABLICK
på året som gått
13 NÅGON ATT TALA MED?
om du känner oro	37 DET LYSANDE MOLNET
Håkan Larsson
14 VARFÖR SKA MAN
konfirmera sig?	38 PANDEMIREFLEKTION
Johan Bonander
16 DAGS ATT ANMÄLA SIG
till höstens konfirmationsgrupper	40 ANSLAGSTAVLAN
smått o gott
17 FÖRSOMMARBETRÄKTELSE
Katarina Wolf	42 SOMMARENS GUDSTJÄNSTER
i pastoratet
18 UNGA LEDARE
ledarutbildning	43 FAMILJESIDAN
Fryksände pastorat
19 PÅSKVANDRING I KYRKAN
för barn på Holmesskolan	44 FRYKSÄNDE PASTORAT
kontaktuppgifter

Solen lyser ovan molnen

I detta nummer av Siriklockan finns delar av verksamhetsberättelsen för 2019 inkluderad. Det är nu ett sätt att beskriva vad Din kyrka gjort under året.

Ja "Din" då nu nästan 80 % av alla invånare i Fryksände, Lekvattnets, Vitsands och Östmarks församlingar är medlemmar i Svenska kyrkan. Det är tack var Ditt medlemskap som vi kan leverera! 95 % av din medlemsavgift stannar i Fryksände pastorats fyra församlingar och möjliggör det arbete som är för handen.

Om ett år vid den här tiden kommer vi få ta del av en verksamhetsberättelse för 2020. En sak vet vi redan och det är att den berättelsen kommer att överskuggas av den Covid-19-situation som sedan ett par månader tillbaka förändrat så mycket.

Jag skriver dessa rader 27:e april och Siriklockan kommer delas ut till Din brevlåda i början av juni. En dryg månad är det dit och mycket talar för att vi under den här månadslånga perioden kommer få ett ökat antal sjuka i vårt närområde. Jag hoppas att så inte blir fallet men många bedömare menar att så är troligen fallet.

Vi som kyrka finns med i olika sammanhang i detta nu. Vi finns med i den organiserade handling från Apotek och livsmedelsaffärer som äger rum för personer i riskgrupperna och som kommunen samordnar. Vi har även en egen tillverkning av skyddsutrustning som vi skänker – bland annat har vi levererat 450 ansiktsskydd till hemtjänst, LSS-boenden och hemsjukvård.

Vårt primära uppdrag är emellertid, som jag ser det, att kunna hantera ett eventuellt ökat antal begravningar, om det blir så illa som vissa tror. Detta har vi nu tagit höjd för i vår planering tillsammans med begravningsentreprenörer och andra berörda aktörer.

Covid-19 innebär även ett helt annat krisarbete då den sjuke kanske vårdas utan en självklar tillgång till sina anhöriga. Här finns vi med som sjukhuskyrka och försöker hitta alternativa tillvägagångssätt tillsammans med personal på sjukhuset och inom kommunen.

Många av oss har idag en förändrad vardag. Ungdomar som studerar hemifrån, äldre släktingar vi inte kan besöka. Ändå är den svenska modellen långt mycket mjukare och resonabel än många andra länders. Jag är stolt att vara svensk och få leva i en demokrati där politiker lyssnar på sina experter, mycket tyder ju på att den svenska modellen fungerar väl. Samtidigt är detta för tidigt att uttala sig om säkert. Ingen sitter inne med facit.

Att inte kunna planera morgondagen, sommaren, hösten – ja framtiden – det är minsann en märklig upplevelse som tenderar att suga musten ur oss. Mycket av glädjen i tillvaron

handlar om att sätta upp olika mål och planer som sedan förverkligas. Livet går ju nästan ut på att ta fram olika skisser som man sedan förverkligar tillsammans. Nu är det svårare att planera och därmed förverkliga. På gott och ont.

Inget ont som inte har något gott med sig brukar man säga och möjligen är det så att en period som denna också får oss att inse värdet av de nära relationerna men även värdet av det som odlas, produceras och säljs i vårt närområde. Och hur roligt det är att få träffas och umgås och bara vara.

När den erfarna sjömannen överraskas av dimma och blåst håller han kursen. På samma vis är det också vår uppgift att söka hålla kursen i våra liv, i vårt samhälle. Det innebär att vi söker hålla rädsans negativa effekter som till exempel en minskad empati stängna. Att vi eftersträvar att se varandra, lyssna på varandra, att finnas till för varandra. Mitt i all osäkerhet.

När man lyfter i ett flygplan då himlen är molnig, kanske regnar det därtill, blåser, åskar... så är himlen ändå ovan molnen alltid blå och solen skiner. På samma sätt är det med Gud och den kärlek som riktas mot oss.

Denna goda kraft är alltså densamma och det är nu vår allas utmaning att söka koppla upp oss till den, till denna kraftkälla. En promenad ute i naturen hjälper oss med det, fågelsången, vitsippan, löven som slår ut. Vi är beskyddade mitt i detta svåra och utmaningen är nu att söka ta tillvara alla möjligheterna att vara Guds händer och fötter i skapelsen. Att vi ringer varandra, att vi bryr oss om varandra, att vi längtar efter samvaro tillsammans och att vi håller det mänskliga och vackra högt och levande.

Längre fram i tidningen finns en artikel som berättar om möjligheterna till samtal. Tveka inte att höra av dig vid behov. Du är även hjärtligt välkommen till våra gudstjänster men var beredd på att vi sitter utspridda i kyrkorna, inte är fler än 50, inte tar i hand och tills vidare pausar med nattvarden. Men predikar gör vi, och sjunger och ber. Till den treenige kraft i vilken vi andas i, lever i och är till i – Gud, Jesus Kristus och Helige ande.

Johan Bonander, kyrkoherde

Hej på er alla!

Ja nu är påsken förbi och i år var det en annorlunda påsk för många. Detta med covid-19 eller coronaviruset har gjort att vi går på sparlåga och gemenskapen blir kraftigt reducerad. Många äldre och de som befinner sig i en riskgrupp har fått anpassa sin vardag efter de påbud som kommer från de som vet. Även vi inom kyrkans värld har fått anpassa vår verksamhet efter de råd och anvisningar vi fått.

Kyrkan har naturligtvis firat påsk men ibland i en annan tappning än den vi är vana vid, t.ex. har nattvarden uteslutits som ett led i att minska smittspridningen.

Men många andra verksamheter ligger nere och det är MÅNGA! I detta nummer kan ni se hur mycket verksamhet som kyrkan bedriver i vårt pastorat! Jag tycker det är helt fantastiskt att så mycket finns här i vårt relativt lilla pastorat. Så en stor eloge till ALL personal som jobbar med detta!

Nu kanske ni tror att personalen sitter och rullar tummarna, men icke. Som ni säkert har sett eller hört så tillverkas munskydd av dammsugarpåsar och skyddsvisir av overheadplast. Dessa ansiktsskydd har nu skänkts till bland annat kommunens boende och hemtjänsten i vårt pastorat. All heder till dessa flinka fingrar! Naturligtvis jobbar vår personal med annat också som ingår i deras tjänster.

Nu går vi mot sommar och även den blir förmodligen annorlunda mot vad vi är vana vid. Men håll ut allt elände har ett slut så också coronaviruset.

I dagens moderna samhälle finns så många tekniska hjälpmedel att tillgå: telefon, Skype, sms, FaceTime, mail eller varför inte skriva ett vanligt hederligt brev. Tänk så roligt att få ett handskrivet brev, det får man verkligen inte för ofta i dessa dagar.

För kyrkogårdspersonalen stundar bråda tider då våra kyrkogårdar ska rensas upp för att sen, när värmen kommer och risken för frost inte längre är ett hot, plantera blommor att pryda våra fina kyrkogårdar så att de blir ännu vackrare.

Sist men inte mist vill jag sända en tanke och en hälsning till alla som jobbar inom vård och omsorg och hjälp-

organisationer av olika slag i dessa dagar, ni är ovärderliga och gör ett fantastiskt jobb!

Och nu till alla och envar!

TA HAND OM ER, FÖLJ DE RÅD SOM GES, OCH STÖTTA DET LOKALA NÄRINGSLIVET, för det kommer en tid utan Corona och då vill vi gärna ha det som det var förut. Men glöm inte att skratta lite emellanåt, det hjälper! Nu blev detta ett långt brev men nästa nummer kommer i höst och då hoppas vi på att ordningen är återställd.

Allt gott! Roger Ericsson

*Herren är min herde, mig skall intet fattas,
han låter mig vila på gröna ängar; han för
mig till vatten där jag finner ro,*

*han vederkvicker min själ; han leder mig på
rätta vägar, för sitt namns skull.*

*Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal,
fruktar jag intet ont, ty du är med mig; din
käpp och stav, de trösta mig.*

*Du bereder för mig ett bord i mina ovänners
åsyn; du smörjer mitt huvud med olja och låter
min bågare flöda över.*

*Godhet allenast och nåd skola följa mig i alla
mina livsdagar, och jag skall åter få bo i
HERRENS hus, evinnerligen.*

Psaltaren 23 v.1-6.

act
Svenska kyrkan

SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

Foto: Daniel Fedele / Alamy/ACI Alliance/Icon

VI LEVER ALLA UNDER SAMMA HIMMEL

Tillsammans med partner världen över ger Act Svenska kyrkan människor i utsatta situationer tillgång till hygienartiklar, skyddsutrustning, matpaket och information om hur spridningen av coronaviruset kan minskas. Tillsammans gör vi skillnad.

SWISHA DIN GÅVA TILL
900 1223

svenskakyrkan.se/act

Anette Bodinger Larsson,
journalist, hobbybiodlare
och prästfru är Siriklockans
krönikör.

Vikten av att odla sin trädgård

Text: Anette Bodinger Larsson Foto: Birgitta Brorson, Anette Bodinger Larsson

Sommarens utlandssemester är inställd och vad passar väl bättre än att odla sin trädgård? Då pratar jag både om den yttre och inre täppan som ju faktiskt påverkar varandra.

Om jag börjar med den bokstavliga trädgården så har vi efter ett års uppehåll åter tillgång till tomt och växthus. I mina drömmar ska ståtliga dillkronor snart dansa i takt med sommarens ljumma vindar och växthuset ska vid sommarens slut vara fyllt med vindruvor, gröna bönor och knubbiga tomater. Om mannen får bestämma blir det även potatis och kanske en och annan rödbeta.

Än så länge är de tilltänkta praktexemplaren till grönsaker bara spåda skott på fönsterbrädan, men oj vad jag har plöjt trädgårdstidningar, böcker och odlingstips på nätet! Drömmarna har satt fantasin i rullning. För om jag ska vara ärlig är risken överhängande för att de tilltänka överdängarna till tomater utvecklas till mer modesta tingestar. Men i det stora hela gör det inte så mycket, för oavsett utgång kommer jag att ha lärt mig massor och tomater finns det ju andra som odlar.

Bäst vore det förstås med egna, men runt om i bygden finns mängder av lokala producenter som erbjuder ett fantastiskt utbud av frukt och grönt för alla smakriktningar.

Den pågående pandemin har verkligen satt fingret på vikten av att inte importera alla förnödenheter. Det gäller i stort och smått. Att försöka påverka de stora handelsflödena känns övermäktigt men man kan ju försöka bidra med det lilla och handla närproducerat.

Odling är också rena rama vitaminkuren för den inre trädgården. För mig är det som att trädgårdsfixandet gödslar själen och ger den de näringsämnen som den behöver för att jag ska känna ro och harmoni. Det finns också forskare som menar att trädgårdsarbete gör oss gladare, friskare och minskar risken för demens. Inget att förlora alltså, gödsla själen med klorofyll, kavla upp ärmarna och sätt spaden i jorden! Att så ett frö kan ge så mycket mer än fina tomater.

Coronafilmer på olika språk

Text: Karin Lövestam Öberg Foto: Maria Ivansson

Efter att rapporterna kommit från Stockholm där man sett en tydlig spridning av viruset inom vissa förorter, började jag fundera på hur vi kunde lyckas med att nå ut med informationen kring covid-19 på olika språk för våra nysvenska kommuninvånare. Så startade tankarna med filmprojektet.

Att komma från ett annat land

Jag och min familj levde under några år i Sydafrika och den erfarenheten gör att jag vet hur krångligt det kan vara att greppa vad som händer i samhället. Och då hade vi ändå tillgång till engelskan och kunde läsa tidningar.

Jag förstår hur svårt det kan vara att komma från ett annat land, ha ett annat språk, eventuellt inte alls kunna läsa och skriva. Hur kan man då få samhällsinformation så att man förstår den?

Nå ut med information

Efter att rapporterna kommit från Stockholm där man sett en tydlig spridning av viruset inom vissa förorter, började jag fundera på hur vi lyckats i Torsby med att nå ut med informationen kring covid-19. Så jag började fråga runt lite.

Påskan stod för dörren och Ramadan likaså. Högtider då man gärna vill träffas och äta tillsammans.

Man kan gå till sig själv. Om jag bor utomlands är det en fördel att få viktig information på mitt eget språk och så är det säkert för de som är inflyttade till vårt samhälle också.

I vår kommun har vi många olika språk men arabiska, tigrinja, dari/persiska och somaliska är bland de största. Själv hade jag kanske inte kommit på tanken i Sydafrika att gå ut på staden Port Elizabeths hemsida, om jag inte blev tipsad av någon "infödd" om det. Så information via kommunens hemsida behövde nog kanske kompletteras.

Informationsfilmsproduktionen tar fart

Kommunens arbetsmarknadsenhet var bara ett samtal bort och jag slängde ur mig tanken att göra en enkel informations-

film. Plötsligt hade jag Zeena på tråden som omedelbart sa "jag fixar någon som pratar somaliska och arabiska". Jag pratade med flera som var inne på samma idé, att det behövdes mera information och gärna på ett lite roligare sätt som gör att man kanske vill dela den på sociala medier. Vi hade ett första möte jag, Zeena och Elias Ali. "Vem ska kunna filma?" frågade jag och Elias Ali såg rätt förvånad ut.

"Det gör jag" sa han som om det vore helt självklart. Och det var det faktiskt! I Elias Ali Sajad Esmailzadeh hade vi sen både kameraman och regissör i en person.

Vi planerade och provfilmade några dagar senare och trodde vi var klara, men fick istället tänka om. Så lätt det är att göra fel och tänka fel. Vi ville t.ex. visa att man ska inte ta chips med händerna ur samma skål eller gräva med händerna på ett brödfat. Vi tog därför fram redskap att ta med, men hade inte en tanke att nästa person, som tog för sig, kunde få virus på händerna genom att ta i samma redskap. "Så rätt du tänkt, så fel det blev" skulle min gamla pappa ha sagt.

Veckan efter påsk gjorde vi en ny inspelning med fyra små korta filmer där vi med lite teater och prat på fyra språk, förklarade hur viktigt det är hur vi hälsar, håller avståndet, tvättar händerna och skyddar varandra från att bli smittade. En av våra medverkande har en stor del av familjen kvar i Iran och han berättar hur viruset drabbat dem, att två i hans familj hade dött.

Albin Habib Rezai och Hamid Rezai pratade dari/persiska och Zilal Zaitoun och Jerusalem Negassi pratade arabiska. Samiira Daahir Warsame berättade på somaliska och Abraham och Jerusalem Negassi på tigrinja.

Filmerna får spridning

På Fryksände pastorats och kommunens facebook sidor ligger filmerna ute om någon vill titta. Välkommen att dela dem till vänner som kan tycka det är roligt att se. Vi hade i varje fall roligt när vi jobbade med det!

Ryktet om vårt påhitt spred sig oväntat snabbt. Först hörde man av sig från kommunen och Maria Ivansson kom ner till prostgården, fotade och la ut på deras Facebooksida. Det hann nästan inte läggas ut förrän NWT hörde av sig och hade ett reportage med i lördagstidningen den 18 april. Sen följde en intervju med P4 Värmland och deltagarna berättade jättebra varför vi har gjort detta. "Vi vill hjälpa till att informera om Corona och stoppa smittan av covid-19".

Det är roligt för filmerna har fått spridning och vandrar iväg ut i världen. Zilal och Hamid berättade att de skickat filmerna vidare till bl.a Iran och Syrien. Båda berättar om att det finns ett stort behov av information på ett lite humoristiskt sätt och att de fått väldigt bra respons från sina familjer och vänner.

Kanske är det vi gjort lite annorlunda eftersom vi inte står rakt upp och ned och informerar utan har försökt sätta in informationen i ett vardagligt perspektiv med fika, möten och lite humor.

Ett stort tack till er alla som ville hjälpa till att spela in det här

Ett stort tack till Torsby kommuns arbetsmarknadsenhet och ett jättetack till Elias Ali som stod bakom kameran och sen med ett oändligt tålamod satte samman filmerna.

Den gamla trästolen som tidigare använts vid renovering av kyrkan

Vice kyrkogårdschef Lars Olsson i samtal med Hålsinge Takspäns Jimmy Jonsson, kyrkorådets ordförande Roger Ericsson och kyrkoherde Johan Bonander

Säkerheten är av högsta prioritet

Östmarks kyrkas nya kläder

Text och foto: Birgitta Brorson

Så var det då dags att renovera taket på Östmarks kyrka. Senast något gjordes med taket var för över 25 år sedan, så en renovering var av högsta prioritet då taket läckte och takspånen sett sina bästa dagar.

Renoveringen har skett med hjälp av Hälsinge Takspån, en välrenommerad firma som renoverat åtskilliga av landets klockstaplar och kyrkor så att de fått nytt, fräscht takspån på tak och fasader.

Vid förra takbytet lade en annan entreprenör takspånen för tätt. Detta har medfört att spånen pressats mot varann som gjort att de rest sig upp så att vatten kunnat tränga in vilket lett till rötskador på spånen. Kvalitén på spånen kan också varit en faktor. Det är viktigt att det är tätvuxet virke samt att tjärningen går rätt till.

Säkerheten för dåtidens takläggarna var en helt annan och man använde sig av en trästol att sitta i när man tjärströk väggar och kanske också tornspiran. Förmodligen var stolen förankrad i linor som var fästa på andra sidan takvalvet.

Idag är säkerheten högsta prioritet med fasta byggställningar och säkerhetslinor väl förankrade. Trots det är det en hisnande känsla när man ser arbetarna jobba på så hög höjd.

Vädret har varit på vår sida och mycket sol har skinit på Östmarks tak medan arbetet färdigställts. Annat var det när Lekvattnets kyrkas tak skulle renoveras 2018, då halvmetervis med snö var tvungen att skottas bort från taket på morgnarna innan dagens arbete kunde startas.

Arbetsgången har skett med samma metoder som gjorts under mycket lång tid. En bit kulturhistoria bevaras åt framtiden och vi håller liv i en hantverkstradition med rötter i forntida byggnadskonst.

Nu hoppas vi på att vår fina kyrkas tak står sig i ytterligare 60-120 år innan det behöver läggas om på nytt.

VAD ÄR TAKSPÅN?

Takspån har en lång historik och det fanns redan under antiken. Både Plinius d ä och Vitruvius nämner scandula, takspån. I Sverige har man via tekniska undersökningar konstaterat furutakspån från 1137 på Skaga kapell, Udenäs socken, Karlsborgs kommun.

Takspån kan delas in i två typer. Tunnspån, som även kallas pärt, spiller, spillspån, stickor, springestickor, tyrstickor, olika namn från olika delar av landet. Tunnspån tillverkas i tre olika varianter, spåntade, hyvlade samt sågade spån. Tunnspånen görs cirka 5-7 mm tjocka och utvinns från gran, fura, asp och al.

Historiskt sett så var tunnspån vanligast beroende på två faktorer, kostnad samt tillverkningsteknik och sannolikt nästan varje by i Sverige har haft någon form av tillverkning för tunnspån. Spånen läggs i huvudsak naturella och har en livslängd på 15 till 40 år.

Kyrkspån, även kallat stavspån skiljer sig från tunnspånen på så sätt att de är tjockare i ena änden vilket ger dem ett kilformat utseende. Vanligaste utformningen är runt 25 mm tjock i den främre delen och 8 mm i änden. Bredd och längd varierar beroende på spånmodell men generellt är de 70-120 x 400 mm. Spånen tillverkas i huvudsak av stamblock från fura men det förekommer även sågade kyrkspån från gran.

Ek är mycket sällsynt i Sverige, den finns både som spjälkad och sågat kyrkspån. För att få absolut bästa kvalitet skall kyrkspånen spjälkas. Då bevarar man virkets fiberstruktur och man får därigenom ett mycket motståndskraftigt kyrkspån. Spjälkningen skall ske så att kyrkspånet har stående årsringar och skall minimum ha 14 årsringar per tum (24mm).

Sågade kyrkspån kan tillverkas av fura eller gran. Vid tillverkning av sågade spån perforeras fiberstrukturen och de får då en utformning som kan liknas vid ett sugrör. Det innebär en kortare livslängd då rötan enklare angriper träet. Kyrkspånet doppas i dalbränd trätjära och skall underhållas med tjärstrykningar i cykler om 3-10 år, allt beroende på väder, vind och vegetation mm.

Rätt tillverkade, rätt lagda, rätt behandlade samt ett kontinuerligt och korrekt underhåll gör att spjälkade kyrkspån skall kunna hålla taket tätt i 60 till 120 år. Historiskt sett har en kombination av byggnadsställning och stegar använts för att komma åt takytan. Idag använder man en kombination av klätterutrustning och byggställning till takfoten vid läggning av tak. Vid tjärstrykning och annat underhåll används enbart klätterutrustning.

Källa: halsingetakspan.se

Katarina Wolf om våren 2020 i Stockholm

Text och foto: Katarina Wolf

”Å ack om jag finge bo och leva i denna spännande, pulserande storstad!” Så kanske någon av Siriklockans läsare har tänkt om Stockholm, Sveriges huvudstad. För att ta er ur era romantiska föreställningar om Nordens Venedig har jag skapat en berättelse med fotografier och korta betraktelser från och om nyss nämnda plats.

Jag hoppas att ni – efter att ha studerat mina bilder och läst bildtexterna – ska gå ut och ställa er på Frykens strand och ropa ut er glädje. Eller varför inte varje kväll klockan 20.00 gå ut på balkonger, altaner, verandor och applådera! Applådera Fryksdalens skönhet. Applådera människorna som bor där. Applådera och inse att detta är platsen där skönheten regerar och där allt ärner säj.

Utsikt in i väggen

Utsikten från trapphusets fönster är rakt in i väggen. Vårens blomster som står på fönsterbrädan är av plast och tyg. Jag längtar! Inte till Italien men väl till Fryksdalens fria utsikter. Men nu: denna gammalrosa, skrovliga vägg. Jag blundar och ser istället inåt; där finns minnen av doftande nyklippt gräs och ljud av fågelsång...

Tunnelbanetåget kommer in till stationen

Att få möta lustiga ludna fjärilslarver och roliga tusenfotingar på landsbyggens grusvägar om våren är för mig ett nöje. I Stockholm möter jag istället detta djur: Tunnelbanetåget. Denna jättemask har två matta, lite själlösa ögon som lyser i tunnlarnas mörker. Huden är blå och metalliskt skimrande. Detta djur sväljer många människor. Våren 2020 får tunnelbanetågdjuret ofta gå hungrig. Inte många är ute. Många människor håller sig hemma.

Ett rör och en maskros

Ett ensamt rör står vid en vägg och hänger med huvudet. Två små maskrosor växer upp ur stenbeläggningen vid rörets fot. ”Var inte alltför ledsen, kära Rör! Vi är solar som lyser upp din tillvaro – underifrån. Jo, för ibland kommer ljuset från oväntade håll. Inte sällan ser människor (och vissa rör, tex skorstenar) upp mot himlen och hoppas där få se vårsolen men istället lyser solen nerifrån från den hårdaste stenbeläggning!

Klocka och övervakningskameror

Klockan är kvart i fyra på eftermiddagen och tre övervakningskameror spanar ut över en nästan helt tom tunnelbaneperrong. Inte så mycket att övervaka – trots att det är rusningstrafik. Till höger i bild anas att björkar och sly stillsamt knoppas och inom kort kommer att brista ut i ljusgröna vårsånger. Dessa träd växer skönt utanför övervakningskamerornas upptagningsområde.

Flyghotellets gröna fasad och Baptistkyrkans klocktorn

På hotellets tak sitter en bukett av antenner, högtalare och ... ja vad då? För mig okända spröt och pinnar. Högst upp på kyrkans klocktorn sitter ett kors. Ett uppståndelsekors. Jesus hänger inte kvar (som på ett krucifix). Nej han har lättat. Kvar lämnar han en stapel av betong och en klocka som har stannat. Det är vår! Gräsmattan nedanför skvallrar om det nya livet som trots allt spirar.

Trafikmärket Väjningsplikt och hotellets gröna fasad

Det finns nästan ingen trafik att lämna företräde för. Många människor håller sig hemma eller i sina stugor utanför Stockholm. En man och en kvinna går över gatan med Folkhälsomyndighetens rekommenderade avstånd mellan sig; 1,5-2 meter (ja nästan i alla fall). Den indiska restaurangen på andra sidan gatan har gratis hemkörning. Och hotellets gröna fasad påminner om den obändiga växtkraften hos Livet som aldrig dör utan ständigt förnyas.

Tack för att Du visar hänsyn och håller avstånd

Tunnelbanespärrarna genom vilka jag får passera om jag har giltig biljett. Men kom ihåg att hålla avståndet. Men kom också ihåg S:t Patricks bön om skydd från 400-talets Irland:

*Kristus framför mig
Kristus bakom mig
Kristus på min högra sida
Kristus på min vänstra sida
Kristus också i mitt hjärta.*

MOPED & TRAKTOR-GUDSTJÄNST

Det är snart ett år sen jag fick vara med och anordna en moped- och traktor-gudstjänst vid Ingvaldssjön, något som Keinth Lundkvist är "pappa" till, med kortege och kyrkskjuts med Grälle och vagn från Östmarks församlingshem.

Om den pågående coronaepandemin har lagt sig är det dags igen den 23 augusti, med en förhoppning om att vi blir fler som hänger på.

Alla mopeder och traktorer är välkomna och vi startar vid församlingshemmet i Östmark kl. 13, kör via Lekvattnets kyrka och vidare mot Ingvaldssjön där vi har en Gudstjänst kl. 15 med sång musik. Efteråt blir det korgvgrillning, fika och bl.a. dragkamp. Om du har frågor ring mig gärna på tel. 070-280 74 26.

Stort traktorintresse

Jag har alltid varit intresserad av motorer, men för drygt 20 år sedan blev jag helt såld på traktorer och som en smålänning uttryckte det hade jag fastnat i IH-träsket, alltså traktorer som är tillverkade av IHC (en förkortning av International Harvester Company som tillverkade traktorer i USA, England, Frankrike och Tyskland). Det är de tyska traktorerna som tilltalar mig mest.

Den äldsta som jag har är en IHC DF 25 1952 års modell och är den första dieseltraktorn man gjorde i fabriken i Neuss. Den har en 4-cylindrig förkammardiesel på 25 hk, men eftersom det är svårt att hitta delar tar det tid att renovera en sådan traktor. Men glädjen av att få starta en nyrenoverad sådan är helt obeskrivlig, ja det är nog omöjligt att förklara för en del som ser detta som ren SKROT!

*Soliga hälsningar från traktorvännen
Anders "Halle" Halvarsson*

Någon att tala med?

Känner du en oro inför situationen med det nya coronaviruset? Kanske känner du att du har ett behov av att tala med någon.

Behöver du någon att prata med? Att få dela sina tankar med någon kan göra skillnad. Om du är orolig, nedstämd eller ledsen kan det vara skönt att få sätta ord på sina känslor. Vi i Fryksände pastorat finns till för dig, hör av dig till någon av oss om du behöver prata. Vi finns till för dig.

Jonas Bodinger Larsson, präst

Tel: 070-222 18 57

E-post: jonas.bodingerlarsson@svenskakyrkan.se

Eva Bonander, diakon

Tel: 070-375 41 44

E-post: eva.bonander@svenskakyrkan.se

Inger Hjalmarsson, diakon

Tel: 070-375 41 87

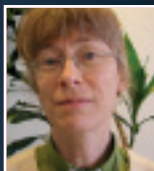
E-post: inger.hjalmarsson@svenskakyrkan.se

Karin Jansson, präst

Tel: 070-280 71 94

E-post: karin.m.jansson@svenskakyrkan.se

Karin Lövestam-Öberg, diakon

Tel: 070-671 39 61

E-post: karin.lovestam-oberg@svenskakyrkan.se

Johan Bonander, kyrkoherde

Tel: 0560-272 01

E-post: johan.bonander@svenskakyrkan.se

Varför ska man konfirmera sig?

Tradition: Först och främst är det inget man ”ska”, det är ett erbjudande, en möjlighet. Vårt samhälle är bland det mest egocentrerade och icke religiösa i världen så det är lite fascinerande att konfirmationen fortfarande är en så pass stark tradition, starkare på landsbygden än i städerna. Här i Fryksände pastorat konfirmerar sig åttio procent av alla 14-åriga medlemmar. Men jag tycker inte att man ska delta i konfirmandverksamheten bara för att ”alla andra” eller ”alla släktingar” har gjort det.

Presenter: I ärlighetens namn ska du nog kolla med en del äldre kompisar om det är för ”alla pengar och presenter” som du vill delta i konfirmandverksamheten. Visst är det kul att bli uppvaktad och visst finns det väl en och annan som blivit ”mutad” med löfte om moped eller A-traktor men nog måste det finnas effektivare sätt att tjäna pengar på än ”konfan”?

Nyfiken: Var tredje konfirmand som jag frågat säger att man började på ”konfan” för att man var nyfiken, ville veta vad det handlade om, ville få svar på vissa frågor.

Som jag skrev är Sverige ganska extremt i världen när det gäller hur oviktig religion är – MEN det är på väg att ändras. Till och med migrationsverket har nu fattat att en persons religiösa övertygelse kan vara orsak till att man blir dödshotad och måste fly. Om du frågar svenskar om de är kristna är det inte många som svarar ja. Men om du frågar om människor tror på någon eller något som man skulle kunna kalla gud säger nästan hälften, ja. Frågar du om man ber regelbundet så gör var fjärde person det dagligen. Religionsvetaren David Thurfjell skrev i en artikel i DN att det verkar som om gamla religiösa tankemönster lever kvar hos många, och kanske till och med förstärks. Och att det inte heller är lika

”skämmigt” att tala om religiösa frågor idag. Om du deltar i konfirmandverksamheten har du verkligen chans att leta svar på dina frågor.

En av orsakerna till att det är mindre ”skämmigt” att prata religion tror jag beror på att vårt samhälle blir allt mer multi-religiöst. Det blir allt vanligare att på olika sätt visa sin religiösa tillhörighet med smycken, klädsel eller i handling. När svensken reser utomlands tillhör hen en minoritet om man säger sig ”inte tro på någonting”. Väl här hemma kanske man börjar fundera på var man själv andligen hör hemma? Vad kommer jag från för tradition? Vad bottnar min rättvisetanke i? Varför tycker jag att man inte kan mörda oliktänkande? Varför tycker jag att farmor borde få samma vård som en klasskompis?

Allt detta bottnar i vårt kristna arv. Allt detta borde vi känna till för att inte blir rotlösa och förvirrade när vi reser utomland eller i ett allt mer religiöst Sverige. Konfirmandverksamheten är ditt gyllene tillfälle att lära dig mer om dig själv, ditt ursprung och kanske upptäcka att alla människor (även du) har en tro, på ett eller annat sätt.

Bieffekter: Det finns ju en del biverkningar med ”konfan” också. Du får möjlighet att träffa och lära känna nya kompisar. Du får uppleva saker som inte går att uppleva någon annanstans. Du får åka på läger, vilket brukar vara det man sist glömmer av sin konfa-upplevelse. Du får chans att växa som människa genom att pröva nya saker.

Och du får kanske glänta på en dörr till en annan verklighet som du inte trodde fanns.

Välkommen med på en ny spännande del av din egen livsresa! Hans Öberg, församlingspedagog

10 korta frågor och svar

1. Vilka konfirmeras?

Tidigast det år du fyller 15. Någon övre gräns finns inte.

2. Vem är ledare under konfirmationen?

Det är alltid en präst med i gruppen men det kan också finnas andra anställda och unga ledare.

3. Måste jag vara döpt?

För att delta i verksamheten, nej. För att konfirmeras, ja. För konfirmationen är bland annat en bekräftelse på just dopet.

5. Kan jag hoppa av om det inte funkar?

Självklart men vi vill naturligtvis göra allt vi kan för att det ska funka.

6. Kan jag vara i samma grupp som mina kompisar?

Det brukar nästan alltid gå att fixa.

7. Vad kostar det?

Ingenting i våra församlingar.

8. Vår ungdom har särskilda behov, funkar det med konfirmation ändå?

Alla ska beredas plats som vill konfirmeras. Prata med någon av prästerna så försöker vi gemensamt hitta lösningar.

9. Jag går på gymnasiet och vill konfirmeras, hur gör jag då?

Självklart kan du hoppa in i den vanliga konfirmand- verksamheten om du vill. Men givetvis skräddarsyr vi något för dig och din åldersgrupp om du önskar det – kontakta Karin Jansson, präst tel. 070-280 71 94 eller Hans Öberg, församlingspedagog tel. 070-250 37 63.

10. Mina föräldrar är inte med i kyrkan får jag konfirmeras ändå?

Självklart kan du vara med i konfirmandverksamheten ändå men om du sen vill konfirmeras blir du medlem.

Dags att anmäla sig till höstens konfirmationsgrupper!

KONFIRMATION? Vem säger att Gud är "han"? Varför finns jag? Vad händer efter döden? Finns det en Gud? Är hämnden ljuv? Är det mord att döda djur? Är sex synd? Är vi ensamma i universum?

Det här är frågor som människor i alla tiden har ställt sig. Konfirmationen kan inte svara på alla frågor, men den vill vara en möjlighet för ungdomar att brottas med dessa funderingar. Konfirmationstiden kommer oftast i en period av livet då man funderar mycket över tillvarons mysterier. Att ge sig själv den tiden att fundera tillsammans med kompisar och lyssna till den kristna tron och dess svar på några av frågorna blir för många ytterligare ett steg in i vuxenvärlden.

Konfirmationsgrupper

I Fryksände pastorat träffas konfirmanderna på onsdagar efter skolans slut. Vi har en grupp i Östmark på temat folk-race som både mekar och tar folk-race-licens. Övriga grupper träffas i Torsby och där finns möjlighet att testa olika teman t.ex. wildlife, bild, musik och rollspel under endags-arrangemang och på läger.

Konfirmation enligt Svenska kyrkans ordning erbjuds alla som är fjorton år eller äldre och som är döpta och tillhör Svenska kyrkan. Är du inte redan döpt så ordnar vi dop efter ditt önskemål. Att delta i själva verksamheten är naturligtvis öppet för alla och det kostar ingenting.

Vuxenkonfirmation

Missade du konfirmationen som ung men är nyfiken på konfirmation eller dop? Ta kontakt med oss så ordnar vi en samlingsgrupp som kan leda fram till konfirmation och/eller dop Karin Jansson, präst tel. 070 280 71 94.

Hans Öberg, församlingspedagog tel. 070 250 37 63.

Blir du nyfiken på detta med konfirmation?

Fyll i en anmälan och skicka in, så kommer en inbjudan i september eller håll utkik efter annons i TorsbyBladet.

Skicka din anmälan till Fryksände pastorsexpedition, Box 52, 685 22 Torsby

Namn:

Personnr:

Postadress:

Postnr: Ort

Jag är intresserad av konfirmandgruppen i Östmark med folk-race ☐

Jag är intresserad av konfirmandgruppen i Torsby med möjlighet att testa wildlife, bild, musik, m.m. ☐

Konfirmandens underskrift

Målsmans underskrift

Mobilnummer konfirmand.....

Mobilnummer målsman

Vi behandlar vi era uppgifter enligt GDPR läs mer på: www.svenskakyrkan.se/fryksande/gdpr-konfirmation

FÖRSOMMAR- betraktelse

Text: Katarina Wolf Foto: Birgitta Brorson

”Sköna maj välkommen”, brukar vi sjunga på valborgsmässoafton. Nu är det juni. Nu vet vi hur skön eller oskön maj blev. Men hur Du, älskade juni blir vet vi ännu inte. Ska vi ändå ta emot Dig med tacksamhet och förväntan? Jo, det tycker jag! Sköna sommar välkommen till vår bygd igen! Och ”Tack för allt i evighet!” som slutraden i psalm 261 (Tack, min gud) lyder.

Men ”sköna maj” kan också vara jobbig med en massa examensfester (i bästa fall OM vi kan och får umgås), fönster som ska putsas och sol som måste avnjutas. Men trots att vi vet att ”sköna maj” kan bli arbetsam, blåsig, dammig, stressig, ensam och riktigt o-skön så envisas vi med att sjunga ”Välkommen sköna maj!” Är det inte lite korkat? Ska vi verkligen välkomna, hylla och sjunga in något som vi egentligen inte vet ett jota om? I ett av aposteln Paulus tidigaste brev Första Thessalonikerbrevet står det i vers 16-17 ”Var alltid glada, be ständigt och tacka hela tiden Gud”.

Var alltid glada. Be ständigt. Tacka hela tiden gud! Var han helt från vettet, Paulus? Tja, det kanske han delvis var. Det här med att tacka om vi har fått en fin gåva känns ju spontant rimligt. Men att uppmana oss att tacka i förskott för det som ska komma. Hur knasigt är inte det? Det är i stort sett lika knäppt som att sjunga ”Sköna maj välkommen till vår bygd igen! Sköna maj välkommen våra lekars vän! Hör med tacksam tunga tusen fåglar sjunga liksom vi, liksom vi: Välkommen sköna maj! Välkommen sköna maj!”

Vad kan hända i själen när vi tackar med ”tacksam tunga” för något som ännu inte skett? Det kan vara som att öppna ett fönster och slå upp portarna till själva Livet. En ansats av

välkomnande kan göra att själen mjuknar och ögonen öppnas, både för den ljuva majsolen och de mörka majmolnen och öronen öppnas för både koltrastens sång och rådjurens skräliga skällande. Att tacka som en daglig ritual kan öppna upp för livets rikedom. Att hela tiden tacka kan vara att gå med motståndet. Att inte tjata på livet att livet ska skärpa sig utan testa att leva tillsammans med livet i all dess ofullkomlighet.

Psaltarpsalm 92 menar att:

”Det är gott att tacka Herren och att lovsjunga ditt namn, du den Högste, att om morgonen förkunna din nåd, och när natten har kommit din trofasthet, med tiosträngat instrument och psaltare, med spel på harpa.”

Men det går bra att tacka även utan musikinstrument. Det räcker att t.ex. till morgonkaffet tyst eller högt utbrista ”Sköna dag välkommen till mitt liv!” Om inte annat kanske det ger en tragikomisk eller galghumoristisk känsla som möjligen kan få Dig att dra på smilbanden. Eller, efter att ha tackat för den kommande dagen, börjar Du kanske gråta över förluster som behöver få bli vänligt bemötta av Dig, omfamnade och sörjda. Vare sig majsol gråter eller ler så finns Livet precis just i solskenet, regnet, tårarna och rådjurens gräsliga brölöande.

Unga ledare? Ledare, jag?

Vem är inte ledare någon gång? I stort och i smått, hemma, i klubben eller på jobbet, alltid hamnar man i en ledarroll någon gång. Därför tycker vi inom kyrkan att alla borde få chansen till en bra ledarutbildning och det sitter aldrig fel med en sådan i ditt CV.

Svenska Kyrkans Unga har tillsammans med Svenska kyrkan i Karlstad stift en ledarutbildning för unga ledare. För att få gå utbildningen ska du vara minst 15 år och vara villig att jobba som ledare i någon grupp i en församling under utbildningen. Oftast blir det i konfirmandverksamheten men det kan även vara annat. Utbildningen är kostnadsfri och är uppdelad i tre steg.

Steg 1

Syfte: Vi vill stärka din syn på dig själv som ledare och ge dig både praktisk och teoretisk kunskap som hjälp i ditt ledarskap.

Omfattning: Först har vi 3-5 träffar här i Fryksände på vardagskvällar under hösten. Under slutet av januari är det en gemensam kurshelg för alla i Karlstad stift. Sen vill vi att du deltar som ung ledare i någon församlingsverksamhet.

Innehåll: Träffarna handlar om riktlinjer, människosyn, ledarroll, andakt och lekar. På kurshelgen dyker vi djupare i metoder som musik, drama, samarbetsövningar och upplevelsevandringar.

Steg 2

Syfte: I steg två fördjupas dina kunskaper om hur grupper och rolltagande fungerar. Du får också möjlighet att reflektera över ditt ansvar som människa och ledare. Det handlar alltså om värdegrundsbyggande.

Omfattning: 2-3 träffar i storgrupp. Oftast förlagda till Karlstad. Vi fixar skjuts efter skolans slut. Det kan ingå en skönlitterär bok och en film som kommer att diskuteras på träffarna och under en kurshelg. Du fortsätter att delta som ung ledare i någon församlingsverksamhet.

Innehåll: Människosyn – människovärde, värdegrund, ut-satthetsperspektiv, roller man tar och får, solidaritetsfrågor, reflektioner och delande.

Steg 3

Syfte: Vi vill skapa tillfällen till möten som du annars kanske aldrig skulle få. Vi tror att du på det viset kan växa som ledare, som människa och som kristen. Du kommer att få möjlighet att möta andra kulturer, traditioner, andra kristna samfund, andra unga kristna och dig själv. Vi vill fortsätta bygga upp din kunskap om vår kyrka, din roll som ledare och din syn på ditt liv och din tro i mötet med andra.

Omfattning: 2-3 träffar i storgrupp. Oftast förlagda till Karlstad. Vi fixar skjuts. En skönlitterär bok och en film som kommer att diskuteras på träffarna. Ett besök i en kyrka där du inte brukar vara. Och en resa, "livsresan", som skapar möten med andra kristna, andra kulturer och traditioner.

Resorna har gått bl.a. till England, Frankrike, Polen och Italien. Du fortsätter att delta som ung ledare i någon församlingsverksamhet.

Innehåll: Utökad kunskap och vidgade perspektiv om att vara kyrka och församling. Kyrkan är jag och jag är kyrkan. Reflektioner över min roll i församlingen. Möten med andra kristna som ger tillfälle att reflektera över hur det är att vara ung kristen i Sverige idag. Reflektioner över att tro spelar roll, över din egen livsresa, ditt liv och din tro.

Låter det här spännande?

Ring eller mejla mig så får vi snacka mer!

Hans Öberg, församlingspedagog tel. 070-250 37 63,
hans.t.oberg@svenskakyrkan.se.

Påskvandring i kyrkan

Text: Hans Öberg Foto: Karin Jansson

Under veckan före palmsöndagen fick lågstadiet på Holmeskolan möjlighet att besöka Fryksände kyrka. Där berättades påskens historia genom ett antal uppbyggda scener.

Påskvandringen var tydligen mycket uppskattad:

"Tack att vi fik koma det var super snällt" och "Det var spännande med påskvandring" stod det i två av de tackbrev vi fick efter besöken.

Andra lyfte det dom tyckte var bäst med påskvandringen: *"Jag tyckte det var bäst ner Jesus red in i Jrusalem för att han red in med Åsna och med den sista måltiden."*

"Jag tykt att de va spennande med Jesus och Barabas.

När de bestämd vem som fik koma ut (ur fängelset) av Jesus och Barabas."

"Jag tykte korset va best och vinet på svampen luktade äkligt och spikarna och kransen (törnekronan) såg vasa ut."

"Jag tykte att graven var spännande för att där blev han levande."

Vår förhoppning är att vi ska kunna fortsätta erbjuda både påsk- och adventsvandringar till övriga lågstadier i pastoratet.

**"Thanks for a great
workshop and music"**

Peter de Graaff, Edebäck

**"Sjungit gospel med min
äldsta dotter, det var
fantastiskt, tusen tack!"**

Ida Nyström, Höje

**"En magisk dag man
lever länge på, nåt av det
roligaste jag har gjort!
Så lyckat!"**

Maj-Lis Röjdin, Östmark

**"Tänkte - jag är inte ung längre,
allt är på engelska, hur ska jag
kunna lära mej på så kort tid?
Men det gick förunderligt lätt.
Så roligt vi hade!"**

Yvonne Holst Höglund, Torsby

**"Thanks for an
awesome gospelday"**

Johan Haglund, Ekshärad

Gerald T. Smith

gästade Vitsands kyrka i en gospel-workshop och en gospelgudstjänst

Text: Birgitta Brorson Foto: Birgitta Brorson, Lisbet Kanth

Söndagen den 8 mars fick Vitsands kyrka celebret besök av ingen mindre än Gerald T. Smith från Washington DC, en etablerad gospelmusiker, kompositör, sångare, pianist och workshopartist. Gerald som tillsammans med körledaren Mia Stenmark, musikern Halle Halvarsson och kören nästan fick taket att lyfta i den fullsatta kyrkan.

Dagen startades med att det hölls en workshop i kyrkan där 45 entusiastiska körsångare från pastoratets körer samt kör-deltagare från andra värmländska körer hittat till Vitsand. 14 sånger övades in på bara fyra timmar under ledning av Gerald och Gospelkörens och Tonträffens körledare Mia Stenmark och med Halle Halvarsson på piano och elbas. Dessa svängiga sånger framfördes sedan under gospelgudstjänsten kl. 15.00, där Johan Bonander tjänstgjorde som präst.

Många besökare hade letat sig till den nära på fulla kyrkan för att ta del av gospelgudstjänsten. Det svängde rejält i bänkraderna när gospeln ljöd, publiken klappade händerna i takt och njöt i fulla drag under den medryckande och inlevelsefulla gudstjänsten. Inte bara besökarna var lyriska efteråt, så även kören som njutit i fulla drag av att få sjunga under Gerald's ledning.

Hur kom det sig att Gerald kom till Vitsands kyrka?

Den 31 januari begav sig Gospelkören tillsammans med Mia och Halle till Stockholm för att delta i gospelkörfestivalen *Sjung gospel*. Efter veckor av förberedelser bar det äntligen av för att sjunga gospel en hel helg tillsammans med 800 andra körsångare. Det visade sig senare att Svenska gospelverkstaden, som efter samspråk med Mia och Halle varit imponerade av att det fanns ett så stort gospelintresse i Fryksände, undrade om det fanns en möjlighet för ett samarbete med dem. Några veckor senare hörde de av sig efter att hittat kontaktuppgifterna på Fryksändes hemsida och undrade om Gerald kunde komma hit för att hålla en gospelgudstjänst med tillhörande workshop. Och självklart nappade man på det enastående förslaget, så med kort varsel planerades gospeldagen för att allt skulle gå i lås.

Jag är fylld av energi o
inspiration - wow!
Kul med nya låtar!
Madde Olsson, Östmark

Det var jätteroligt!
Lena Andén &
Ann-Britt Näsman, Torsby

Det var jättekul i Stockholm,
vi ungdomar fick även sjunga
i en egen mindre kör, det var
roligt, jag vågade till och med
testa att sjunga solo på
övningen. Jag är 14 år
och älskar att sjunga.

Angelica Unneberg, Östmark

Gospel=Evangeliu=glatt budskap

Sjung gospel

Lördagen den 1 februari åkte ett gäng körsångare från Fryksände till Stockholm för att delta i *Sjung gospel* i hop med andra gospel- och integrationskörer, konfirmander, ungdomar och Come together-grupper.

Nya stämmor, danssteg och rörelser övades in. Vi trängdes, skrattade och vändades och deltog i en *Masschoir* med orkester i ett fullsatt Stockholms konserthus.

Vi körledare, Mia Stenmark och Halle Halvarsson, har besökt dessa festivaler många gånger tidigare men nu fick även våra körsångare ta del av upplevelsen. Under körhelgen pratade vi med festivalledningen som uttryckte idéer om ett samarbete. Redan en månad senare, erbjöd de oss ett besök av en gospelinstruktör; Gerald T Smith från USA. Han kom till oss i Fryksände och vi fick en osannolik, men fantastisk dag i Vitsands kyrka.

Svenska gospelverkstaden

Svenska gospelverkstaden som anordnade *Sjung gospel* är en ideell förening som arrangerar konserter, festivaler, workshops, resor samt driver en folkhögskoleutbildning i gospel.

Allt började 1988 då Lasse Axelsson och Maria Nordenback arrangerade sin första gospelfestival, som sen har följts av årliga evenemang. Tack vare deras idoga arbete växer gospeln i Sverige, en rörelse som bygger broar över åldersgränser, etnicitet och samhällen.

Man kan bland annat starta följande projekt i deras regi i samarbete med lokala gospelkörer:

It's been a wonderful day. Thank's a lot!
Evy Johansson, Lekvattnet

**Tack, det var en
ståtligt, bra helg!**
Rebecka Jonsson, Torsby

**Gospelhelgen i Stockholm
var fantastiskt rolig, inspi-
rerande och lärorik. Sen att
avsluta dagen med en kon-
sert med så många sångare
var hur mäktigt som helst
inför en fullsatt salong !**
Ann-Marie Larsson, Torsby

Foto: Zandra Ottosson

Keep the dream alive

Keep the dream alive (inspirerat av Martin Luther King) är ett godkänt *skapande skola projekt* för ungdomar där man med sånger om hopp och kraft för vår tid gör en berättelse-resa från slaveriet, genom medborgarrättsrörelsen fram till idag.

Come together

Come together-grupper samlar unga nyanlända, unga etablerade och pensionärer till en integrationskör avsedd att hjälpa människor att hitta vänner. Projektet stöds av allmänna arvsfonden och bygger på 10 träffar med soppa, samtal och sång som avslutas med konsert till fullt komp.

Vi brinner för gospel

Den omfattande sångskatten, med sitt ursprung i negro spirituells och nära släktskap med jazz, pop, rock o soulmusik, passar så bra i vårt tänk kring sångens roll i kyrkan och allas lika värde. Texterna är ofta känslorelaterade och lätta att

leva sig in i. Men varför gospel, vad är det som lockar både körmedlemmar och åhörare? Handklapp, danssteg, engelska språket, glädjen? Nja, engelskan och dansen kan faktiskt vara det som får vissa att avstå. Speciellt om man tror att man måste dansa och kunna engelska. Självklart måste man inte kunna det (lika lite som man måste kunna latin när det språket används i en traditionell kyrkokör). Och det finns faktiskt mängder av underbara gospelsånger på svenska. Många tackar för att de slipper oroa sig för att göra fel, att gospel är avslappnat, glatt och tillåtande. Koristerna framhåller prestige- och kravlösheten, glädjen i att få sjunga solo, lära sig waila samt improvisera och hitta på egna stämmor, vilket knappt förekommer i andra körer som gör att många aktivt väljer just gospel.

Personligen tror vi att "hemligheten sitter i synkopen", den "rytmen" finns ofta i pop, rock, dansband, schlager, musikalerna och ungdomsmusik och just därför känns nog gospel bekant och tilltalande.

Solvarma & sångglada hälsningar Mia & Halle

Annamaj Carlsson, Lars Olsson, Anna-Karin Jönsson, Lars Wikström och Marie Nilsson producerar visir och munskydd.

”Svenska kyrkan levererar i kristider – det gillar vi”

Text: Johan Bonander Foto: Birgitta Brorson

Dagligen får vi i media höra talas om att det är brist på skyddsutrustning för sjukhuspersonal. Men många andra yrkeskategorier det inte alltid hörs så mycket om i media som t.ex. lokalvårdare, begravningsentreprenörer, personal i hemtjänst och LSS-boenden behöver också skyddsutrustning.

Ansiktsvisir

Mot bakgrund av den här situationen tog Fryksände pastorat initiativ till att tillverka ansiktsvisir av overheadplast. Utformningen gjordes i samarbete med vårdpersonal och i dagsläget har vi levererat 450 stycken visir – en gåva från Svenska kyrkan som varit mycket uppskattad.

Munskydd

Ytterligare en skyddsutrustning är munskydd. Dessa tillverkar vi av dammsugarpåsar. Ett allergivänligt filter skärs i delar som Morgan på TorsbyBladet hjälpt oss med, sedan fästs resårband på skyddet. På filterfabriken på Electrolux berättade man för oss att det var samma material som används till vissa skyddsmasker. Ansvariga på fabriken blev nu så glada över vårt initiativ ”Svenska kyrkan levererar i kristider – det gillar vi” att de skänkte oss 6 000 påsar. Av dessa blir det då 24 000 skydd.

Det finns dock ett viktigt ”men” här och det är att vi inte kan ta på oss något som helst producentansvar. Det innebär att det kan bli aktuellt att skänka dessa först om vi skulle hamna i en katastrofsituation där gängse munskydd i princip tar slut och att mottagande part tar på sig det fulla ansvaret.

Förhoppningsvis hamnar vi aldrig i det läget och såväl Torsby kommun som Region Värmland har i dagsläget ombesörjt att de har ordentligt lager med skyddsmasker.

Hoppas på det bästa men planera för det värsta

Men det var som någon sa, att i tider som dessa ska man hoppas på det bästa men planera för det värsta. Om det värsta mot förmodan inträffar, har vi som kyrka ombesörjt att det finns en plan B, vilket kan vara bra i denna märkliga pandemi vi går igenom tillsammans.

För mer info kontakta kamrersassistent Marie Nilsson på tel. 0560-272 03.

Ingela - ny ordförande i Östmarks församlingsråd

Mitt namn är Ingela Högfeldt. Jag kom till Östmark när jag var 8 år, då min familj tog över pappas barndomshem Kvarnbacken. Jag har bara varit ifrån bygden de år jag studerat på annan ort.

Nu bor jag med min man och alla mina husdjur på gården Högåsen som ligger vid sjön Kläggen. De fyra döttrarna är utflugna och har egna familjer men som tur är bor de i Torsbyområdet.

Jag har mitt arbete på operationsavdelningen på Torsby sjukhus, där jag har funnits sen jag var klar med min utbildning till operationssjuksköterska. Det är ett arbete som jag trivs med och är stolt över.

Jag har också ett intresse i föreningsliv och är med i ett antal föreningsstyrelser. Jag trivs otroligt bra i denna underbara bygd med den fina naturen runt om samt den fina gemenskapen vi har här, gammal som ung.

Jag hoppas kunna göra ett bra arbete som ordförande i Östmarks församlingsråd. Vår kyrka har stor betydelse

för mig. Den har bl.a. varit viktig vid stora händelser i mitt liv såsom konfirmationen, (både min och barnens), bröllop (mitt och äldsta dotterns) och begravningar (föräldrarna). I barndomen var jag aktiv i både barnkör och kyrkokör och då var kyrkan en naturlig plats. Kyrkan för mig är en plats dit man kan gå för att bl.a. få en stund av stillhet och ro. Det behövs ibland i vår tid där allting snurrar på ganska fort.

Eftersom vi nu håller på att laga kyrkans tak kan jag berätta en rolig anekdot om min farfars bror "Gustav i Gammel-täppa", som på sin tid satt i en korg och målade kyrktaket med tjära. Han måste ha varit väldigt tuff och modig. Det fanns nog inte så mycket säkerhetsutrustning runt arbetet på den tiden.

Jag vill passa på att hälsa till alla församlingsbor och önska att "Coronakrisen" snart går över och att vi kan se fram emot en fin sommar i gemenskapens tecken.

Ingela

Sockenstugan i Östmark

Sockenstugan har tidigare hyrts ut till Migrationsverket under den våg av flyktingar som kom till Sverige.

Ett bra sätt att använda de byggnader vi har inom pastoratet. Migrationsverket gav pastoratet full tackning för de hyresgäster som var placerade där och har nu bistått med medel så lägenheterna fått en uppfräschning av vår duktiga Erik Strandberg.

De som bodde där har flyttat ut i vårt avlånga land och funnit sin plats där. Vi har haft kontakt med några av dem och en sak som är gemensamt för allihopa är att Östmark är hemma för dem. Så tack till alla som gjorde deras vistelse i Östmark så bra.

Nu ingår även denna byggnad i lokalförsörjningsplanen som håller på att upprättas i pastoratet och vi hoppas på att finna en bra lösning på en vettig användning av sockenstugan och då i fullt samförstånd med församlingsråd och bygdens befolkning.

Roger Ericsson

Ett år med TRAKTOR, LUNDELL och SINNESRO

Text: Jonas Bodinger Larsson Foto: Birgitta Brorson, Anette Bodinger Larsson

Det är mycket som sker i våra liv som vi varken kan planera eller förstå. Drömmar och mål kan ändra riktning, vi kan vara hemma men ändå längta hem. För mig tog livet en ny riktning då jag 2010 började läsa till präst. Nu har det gått ett år sedan jag prästvigdes och började min tjänst här i Fryksände. Det har varit ett händelserikt år.

I över 20 år arbetade jag som skådespelare och regissör i Stockholm, jag trivdes med tillvaron men det fanns hela tiden något som drog mig till något annat. När jag till slut började lyssna inåt och förstod att det var präst jag ville bli, vaknade även viljan att få komma hem till Värmland. Efter prästvigningen januari 2019 hamnade jag, Anette och vår labrador Plura här i Torsby. Vi kände oss snabbt hemma med både natur och människor och efter ett år har vi nu hittat våra guld-korn när det gäller matställen, butiker och promenadslingsor.

Som präst har mitt första år innehållit många olika möten i livets alla skeenden. Förutom begravningar, dop och vigslar har det varit gudstjänster, enskilda samtal och Gubbfrukost. Jag har varit Rallypräst och jag har haft konfirmander. En salig blandning i både glädje och sorg.

I augusti höll jag tillsammans med ca 50 församlingsbor en Moped- och traktorgudstjänst. Allt startade med en korttege från Östmark till Ingvallsjön, med ett stopp utanför Lekvattnets kyrka. Vissa kom på moped eller traktor och

andra tog sig till gudstjänsten via bil. Jag fick nöjet att resa tillsammans med församlingsbor på en kärra efter en anrik traktor rattad av traktorentusiasten Leif Larsson. Detta var en unik upplevelse som bjöd på skratt, musik, goda samtal, predikan och korv. Det kommer att bli en Moped- och traktorgudstjänst även i år, nämligen söndagen den 23 augusti. Jag hoppas att jag då kan delta i kortegen genom att åka på min gamla guld-färgade Rex från 1973.

Mitt första år var även året då jag fick möjlighet att förverkliga drömmen om en Lundellmessa. En mässa som jag döpte till *Hjärtats ljus* och som enbart innehöll låtar av Ulf Lundell. Hans låtar passar oerhört bra när man bygger en gudstjänst och många fick en aha-upplevelse när de upptäckte alla dimensioner som finns i texterna. Det blev en kväll i glädje som vilade på ett

allvar och närvaron hos alla ca 450 som deltog var ytterst påtaglig.

Under året höll jag, tillsammans med musiker Halle Halvarsson, även flera Sinnesrogudstjänster i Siris kapell.

Dessa gudstjänster, som sker i stillhet och enkelhet, fyller en stor funktion för många. Här samlas människor i olika åldrar och med olika bakgrund. Det är en stund för eftertanke där den som vill har möjlighet att dela tankar och livsberättelser. Medverkar gör även olika gäster, exempelvis musiker.

Sista Sinnesrogudstjänsten före sommaren blir fredagen den 5 juni.

Nu har jag gjort mitt första år som präst i Fryksände, ett händelserikt år och jag hoppas att det kan bli flera. Mitt liv tog en ny riktning, jag lämnade det jag inte trodde jag ville lämna. Något drog mig till norra Värmland och jag är glad för det.

Allt gott till er alla! Jonas

Till er som missade Lundellmässan eller vill se den igen så finns den här: <https://www.youtube.com/watch?v=ntMf5WdgUiA> eller googla Lundellmessa i Fryksände. Det finns två versioner, en med både inledningsord och nattvard samt en kortare med enbart musiken. Filmad och redigerad av Marita Brannäs.

Tillbakablick på året som gått

Vid den här tiden på året får förtroendevalda ta del av bokslut och verksamhetsberättelse för året som gått. Även 2019 var ett år där mycket hände och varför inte berätta en del av detta även för Siriklockans läsare?

Barnverksamheten 0-6 år

I Fryksände församlingshem finns en öppen verksamhet som riktar sig till barn 0-6 år i sällskap med vuxen, i regel en av vårdnadshavarna. Verksamheten är öppen måndagsförmiddagar och kallas "Café LITEN & stor". Verksamheten är välbesökt med ca 500 besök under året. Verksamheten får besök av våra musiker för namn-, dans och rörelsesånger, enkel spädbarns- (dockor- och gosdjurs-) massage samt kort vila med andakt.

Minior och juniorverksamhet 7-13 år

Minior och juniorverksamhet i pastoratet erbjöds förutom i Fryksände församlingshem även i Östmarks församlingshem. Verksamheten utgår bl.a. från bibelberättelser och skapande med anknytning till bibelberättelserna. Barnverksamheten, som samkörts med barnkörverksamheten, har bestått av en grupp med barn 6-9 år och en 10-12 år och består med sammanlagt upp till 24 barn. De äldre barnen träffades från och med höstterminen 2019 direkt efter skolan i Fryksände församlingshem (då nu den sista lektionen aktuell dag var förlagd till Holmesskolan).

Motsvarande upplägg startade ht 2018 i Fryksände på torsdagar med ett gemensamt drop-in mellanmål för två skilda åldersgrupper. Barntimmar för de små och minior- och juniorverksamhet för de större. Även här är det ett samarbete med körverksamheten.

Årets juniorläger fick dessvärre för få anmälningar för att kunna genomföras men "Sommarkul", en sommarlovs aktivitet för 9-13 år, genomfördes som tidigare år med hjälp av två sommarjobbare och en praktikant. Till verksamheten kom 19 barn i åldrarna 7-12 år.

Påsk- och adventsvandringar, Lucia

Vi hade påskvandringar med fyra klasser i årskurs 3 från Holmesskolan och adventsvandringar då alla fjärdeklassare i Holmesskolan kom till Fryksände kyrka. I adventsvandringen deltog många frivilliga som agerade bibliska personer. Utöver detta var vi delaktiga i Östmarks och Vitsands skolors luciafirande i respektive hemkyrka samt i deras skolavslutningar. Holmesskolan firade traditionsenligt Lucia och även Frykskolan kör under ledning av Michael Åkerlund hade ett eget luciafirande, båda tillfällen i Fryksände kyrka.

Konfirmandverksamheten

Pastoratets konfirmandarbete tar sitt avstamp från de nationella riktlinjerna och en lokal handlingsplan som revideras regelbundet.

Konfirmanderna ht 18-vt 19 var indelade i tre grupper

Wild Life 23

Estet 6

Folkrace 9

Summa 38 ungdomar vilket är 82 % av de kyrkotillhöriga

Konfirmanderna ht 19- Vt 20 är indelade i samma grupper

Wild Life 20

Estet 7

Folkrace 20

Summa 47 ungdomar vilket utgör 79 % av kyrkotillhöriga

En konfirmandfrekvens runt 80 % av alla kyrkotillhöriga är en jämförelsevis väldigt bra siffra. En utmaning är att behålla denna goda nivå samtidigt som vi ökar bland de icke kyrkotillhöriga.

Unga ledare från 15 år

Stiftet har sedan många år ett arbete med unga ledare och pastoratet har nu fyra ungdomar som anmält sig till "ung ledarutbildning". Under hösten har fler ungdomar anmält sig till samma utbildning. Pastoratets församlingspedagog sitter med i stiftets och Svenska Kyrkans Ungas styrgrupp för denna ledarutbildning.

Ungdomsverksamhet från 15 år

Ett samarbete med kommunens fritidsgård har påbörjats. Även i år anordnades "Spöknatta" under allhelgona på prostgården, vilken inkluderande en kyrkogårdsvandring. Ungdomarna tände gravljus som de dekorerat och satte ut på släktingars gravar eller i minneslunden. Ytterligare ett arrangemang blev det under försommaren då vi deltog med ett arbetspass under "livräddarlägret" vars fokus handlade om att vara kompis.

Svenska Kyrkans Unga från 15 år

Under året bildades en kontraktsövergripande avdelning av Svenska Kyrkans Unga, SKUNk (Svenska Kyrkans Unga i norra kontraktet). SKUNk har haft delar av sin verksamhet på prostgården i Torsby. Under våren var det 7 träffar plus årets stora händelse som är Svenska kyrkans ungas (SKU:s) påskläger på Sandvikengården där ca 100 ungdomar från hela stiftet möts. Under hösten har man har träffats vid 13 tillfällen. SKUNk hade 2019 sammanlagt 21 medlemmar.

Övriga arrangemang

- Försommarfesten 2019, som också fungerar som en terminsavslutning, var som vanligt välbesökt. Där fanns ponnyridning, ansiktsmålning, hoppborgar, tävlingar, fika och mycket mer.

- Två pysseldagar i Lekvattnets församlingshem genomfördes varav julpysslet fick ett högt deltagande.
- Församlingspedagog, diakon och en musiker har gått Bibeläventyrets GT-kurs.
- En pastoratsövergripande luciagudstjänst genomfördes med pastoratets alla konfirmander i december.

Reflexen

Verksamheten vänder sig till de barn vars vårdnadshavare eller annan närstående i familjen har missbruksproblematik, psykisk ohälsa eller en separation/skilsmässa. Reflexen är ett samarbete mellan kyrkan och kommunen (socialtjänsten och skolan). Reflexen fick genom Prostgårdsprojektet (vilket drevs 2015-2018 med hjälp av främjandemedel) en nystart efter att ha varit vilande flera år dessförinnan.

Under 2019 var sju familjer inskrivna i denna verksamhet med nio barn, varav några barn med särskilda behov. Reflexen har haft två pågående grupper parallellt. Lovaktiviteterna hade vi gemensamt vilket fungerade väl. Vi har kontinuerligt kontakt med samtliga skolor i kommunen och erbjuder där aktivt denna verksamhet. Kyrkans roll med personal och lokal (dvs. det diakonala centret Prostgården) är viktig inte minst som en brobyggare då relationen till socialtjänsten ibland kan vara ansträngd för de inblandade familjerna.

Mat och Prat

"Mat och prat" är ett samverkansprojekt med socialtjänsten som tidigare endast var riktad till personer med missbruksproblem eller missbruk i nära relation. Den riktar de nu sig även till personer med psykisk ohälsa eller av annan orsak behöver extra stöttning för att komma in i sociala sammanhang eller ut på arbetsmarknaden. De ca 10 personer som möts på måndagar lagar mat och tar upp aktuella händelser.

Samhällstjänst

Även i år har vi tagit emot personer dömda till samhällstjänst, vi har även fungerat som praktikplats för personer som av olika skäl står långt från arbetsmarknaden.

Leva Vidare

Pastoratet har en lång tradition att erbjuda "Leva vidare-grupper" vilka vänder sig till sörjande. Detta arbete föregås av att pastoratet kontaktar de sörjande och erbjuder denna mötesform. Annonseringen sker även i TorsbyBladet. Inte sällan deltar personer från grannpastorat/församlingar. Under 2019 hade pastoratet två sådana grupper.

En del i Leva vidarekonceptet är även att erbjuda en grupp för de familjer som mist ett barn/ungdom "Familj och sorg" samt samtalsserier för anhöriga som mist närstående i självmord. Under 2019 hade vi en sådan samtalsserie tillsammans med en representant från anhörigföreningen för suicidprevention (SPES).

Syföreningar

Pastoratet har syföreningar i varje församling som möts i genomsnitt varannan vecka under terminstid och har olika aktiviteter som t.ex. faste- och adventsauktioner. Deltagare i de olika grupperna varierar mellan 3-15 personer och tendensen generellt sett över tid är att tillströmningen av nya deltagare inte är i nivå med de som lämnar pga. ålderdom. Vitsands syförening har under året utmärkts sig särskilt med sin fastefest och adventsauktion vilka båda var välbesökta och inbringade en ansevärd summa till ACT Svenska kyrkan.

Väntjänst

Väntjänstens hjälp tas regelbundet och ofta i anspråk av hemtjänst, distriktssköterskor privatpersoner och anhöriga. Särskilt efterfrågat är ledsagning till sjukhus både i Karlstad, och Torsby samt besök på vårdcentralen. Gruppen arrangerar en gång i månaden "11-kaffe" i Missionskyrkan, som är en dagledigträff i Missionskyrkan, arrangerad av olika föreningar i Torsby. Medlemmar ur väntjänstgruppen har också regelbundet högläsning på flera av våra äldreboenden.

Födelsedagsfester

Församlingarna inbjuder årligen till födelsedagsfest. I Fryksände församling inbjuds till en fest per termin övriga en gång per år (undantagsvis vartannat år). Dessa tillställningar är mycket uppskattade och möjliggörs inte minst av ett stöd från frivilliga inom församlingsverksamheten.

Konfirmationsjubileum

Vi inbjöd jubilarer i alla församlingar vars konfirmation inträffat för 50, 60, 70 och 80 år sedan. Dessa gudstjänster med efterföljande träffar är mycket uppskattade. Det ovärderliga arbetet att samla in adresser och hålla kontakten med jubilarerna i samband med inbjudan och anmälan görs av två frivilliga med släktforskarcompetens.

Meditation

Meditationsgruppen startade i slutet av maj 2016 och träffas en gång i veckan i Mariakoret under ca en timme med tid för reflektion efteråt. Ledare är Stefan Degerlund. Alla är varmt välkomna att prova. Ingen föranmälan behövs. Antal deltagare har varierat mellan 7-21 st. Vanligtvis är man runt 10 st.

Sjukhuskyrkan

Sjukhuskyrkan är kyrkans förlängda arm inom vård och omsorg och har till uppgift att ombesörja andlig och själslig vård inom såväl sjukhuset som kommunens äldreomsorg.

Sjukhuskyrkan/Kyrkan inom vård och omsorg i Torsby bedrivs delvis med stöd av främjandemedel från stiftet. Sjukhuskyrkan här i Torsby samverkar med både Regionen och Torsby kommun men ibland också med Hagfors, Sunne och Munkfors kommuner eftersom vi har patienter från hela norra Värmland. Samarbetet med regionen sker företrädesvis på Torsby sjukhus där vi finns till för patienter och anhöriga såväl som för anställda.

Samarbetet med Torsby kommun är brett och vi har under året haft en fortsatt satsning på pastoratets fem äldreboenden, där vi haft andakter och musikprogram 1-2 ggr/månad och vi är tillgängliga för samtal för både gäster, anhöriga och personal. Kontakten med övriga kommuner sker även då vi har gemensamma patienter, framförallt genom palliativa teamet, men också när samtalskontakt knutits med en patient på sjukhuset.

Diakonen ingår i palliativa teamet och i sjukhusets krisgrupp. I krisgruppen ingår ytterligare präster och diakoner i pastoratet.

Bland mycket annat har följande ingått under året:

- Sammanlagt ungefär 550 samtal med patienter och anhöriga/närstående.
- Ett femtital enskilda samtal med personal. Ofta en samtalsserie med 5-10 samtal.
- 10 avskedstagande av avlidna (tillfällen med 2-9 personer var närvarande/gång).
- Vi har stått till förfogande i krisgruppen på sjukhuset, som inkallas vid behov.
- Hembesök hos patienter och uppföljningsbesök efter dödsfall i Sunne, Munkfors, Hagfors och Torsby kommuner.
- Minnestund en gång i kvartalet i Siris kapell då palliativa teamets personal finns med.
- Under året har hemtjänstens personal vid flertalet tillfällen kontaktat oss i diverse ärenden.

Som en del i Vård och omsorg inom Torsby kommun ingår regelbundna andakter på de äldreboenden som finns i pastoratet mellan 1-2 ggr/månaden under terminstid.

Andakterna är pastoratets diakoner/präster tillsammans med musiker ansvariga för och intresset för dem har tilltagit och dessa stunder är mycket uppskattade av boende, anhöriga och personal. Andakterna innehåller mycket musik och sång.

Integration

Även under 2019 flyttade Migrationsverket många asylsökande från vår kommun. Vi fortsatte vårt arbete på liknande vis som tidigare men med en mindre volym större delen av 2019. Med stöd av medel från stiftskansliet ordnade vi ett tillfälligt boende på bl.a. Brockenstrand för åtta ensamkommande ungdomar.

”Slink in”

På Prostgården bedrivs sedan 2016 svenskundervisning, undervisning om svensk tradition och kultur. 2019 har innehållit mycket psykosocialt arbete då många av de asylsökande haft det jobbigt. Vi har ordnat kontakter med psykiatrik, vårdcentralen och tandläkaren. Även en viss utflyktsverksamhet har skett inom ramen för träffpunktverksamheten. Vi har bl.a. besökt kyrkor och andra sevärdheter i vår närhet.

Även om antalet asylsökande har minskat har Prostgården varit en viktig oas som gjort skillnad för de som kommit. Vi har även haft viss kontakt med de som varit aktiva hos oss men nu blivit satta i förvar och/eller utvisats.

Dopundervisning för konvertiter

Under 2019 har det bedrivits dop- och konvertitundervisning för de asylsökande flyktingar som önskat lära känna den kristna tron. Genom samtal och bibelstudier har en grund för kristen tro och därmed dop getts. Under året döptes sju personer.

Rådgivning i asylprocessen

Pastoratet har en spetskompetens inom området ”Rådgivning i asylprocessen”. Under många år har en av våra diakoner

arbetat med att hjälpa flyktingar i den juridiska processen, företrädesvis när flyktingarna förlorat rätten till juridiskt ombud, som bekostats av migrationsverket. För detta arbete erhöll vi 2018 bidrag från stiftet motsvarande 40% av årslönekostnaden. Detta bidrag erhöll vi även första halvåret 2019 varpå detta arbete även kunde fortsätta denna period.

Genom vårt arbete har vi hjälpt drygt 50 asylsökande under året att återta ansvaret över sitt liv. Vi har genom vår ombudsroll kunnat skänka hopp om att de har en viktig roll att fylla i sin egen utredning. Vårt stöd har företrädesvis varit riktade till asylsökande, ensamkommande och papperslösa. Eftersom vi också kunnat ge viss juridisk rådgivning hur man ska gå till väga, ge kontaktuppgifter till advokater och expertis samt praktiskt kunnat hjälpa till i vissa fall av ansökningar, så har även församlingsbor, som varit engagerade i asylarbetet, kunnat få stöd och rådgivning.

Övrig verksamhet

Mycket av pastoratets verksamhet äger rym i det tysta, i de möten som bl.a. föregår förrättningar (begravningar, dop och vigslar) men även i de enskilda samtalen inkluderande de mer renodlade själavårdssamtalen). Det ingår också att vi finns med i olika konstellationer där kyrkan har en viktig roll som t.ex.

- Ledningsgruppen för POSOM.
- Sjukhusets kris- och katastrof-ledningsgrupp.
- Regelbunden kontakt /besök på Torsby polisstation (i regel en gång i veckan).

Soppluncher

Ett uppskattat inslag är de till lunchmusiken erbjudna soppluncherna i Fryksände församlingshem. Inte sällan kommer över 80 personer till dessa. Soppluncherna har en stark diakonal karaktär då de bryter ensamhet och isolering för många äldre. Även i Östmarks församling har det varit fem soppluncher under 2019. Dessa kombineras med en andakt med sång och musik.

Bibelstudie- och förbönsgrupp

Bibelstudie- och förbönsgruppen är nu inne på sitt tolfte år. Gruppen träffas en gång i veckan och är väsentlig inte minst för pastoratets gudstjänstliv.

Vävverksamhet

I två rum på Prostgården pågår en vävverksamhet. I denna är ca 15 personer involverade och verksamheten pågår ofta parallellt med det integrationsarbete som i övrigt pågår på Prostgården. Många av deltagarna i vävverksamheten ingår naturligt i kyrkans övriga verksamheter och en del alster som tillverkas skänks till faste- och adventsauktioner och bidrar således till Svenska kyrkans internationella arbete.

Stödsamtal/själavård.

Under året har pastoratets präster, diakoner och även andra medarbetare mött många enskilda individer i stöd och själavårdssamtal. Ofta i form av hembesök men också i våra lokaler.

Suicidpreventivt arbete

SsiV – Svenska kyrkans suicidpreventionsprojekt i norra Värmland avslutades 2013 och hade som målsättning att bidra till kunskapsutveckling och folkbildning kring suicidologi och suicidprevention. Det suicidpreventiva arbetet fortlöper trots att projektet formellt avslutats bland annat genom föreläsningar och olika former av medverkan i forum som t.ex. medverkan i den regionala samverkansgruppen för suicidprevention i Värmlands län och som stiftets representant i en mindre arbetsgrupp på region Värmland. Ibland konsulteras vi i olika handledningssituationer rörande suicidprevention.

Rally Sweden

Rallyt 2019 var lyckat med stora mängder med snö, nöjda tävlande, funktionärer och åskådare. Även detta år var Svenska kyrkan på plats dels på sträckorna i form av präster och diakoner redo att bistå dels vid vårt tält vid servicedepån i Torsby. I tältet stod personal från pastoratet och bjöd på kaffe, nybakade kakor och varm saft. Många fina samtal och möten från många olika nationaliteter.

Siriloppet, Siri 4-K

Även 2019 vid Kristihimmelsfärdsdag gick Siriloppet av stapeln. Ett motionslopp på 4 km i en naturskön bana med start o mål vid Fryksände kyrka. I och med SIRI 4K förvandlas legenden om den bortsprungna medeltidsflickan till Torsbys nya motionslopp, ett lopp som du kan gå, jogga eller springa. Startavgiften var 200 kr varav 50 kr går till ACT Svenska kyrkan. I årets lopp var det runt 100 tävlande.

Fryksände pastorat bjöd alla deltagare på kaffe/saft och bulle och som åskådare kunde köpa för 20 kr, intäkterna gick även där till ACT Svensk kyrkan.

Gubbfrukost

Frukosten är öppen för män i alla åldrar en dag varannan vecka. Bakgrunden är att vi saknat herrar i våra andra verksamheter. Ibland förekommer föreläsare som ett komplement. Antal deltagare varierar mellan 12-20 st. Det är nu andra året för denna verksamhet, som växer.

Dans

Under 2019 testade vi något nytt i Fryksände pastorat, vi bjöd upp till dans. "Och vilka kvällar det blev, publiken kom, det dansades, fikades och skrattades till fantastiska Bengt Buskas. Ett gäng glada och positiva musikanter som bjöd på sig själva både musikaliskt och med roliga anekdoter mellan låtarna."

Serving pågick under hela kvällen och man kunde köpa både kaffe och smörgåsar. Försäljning av lotterier pågick även under kvällen med fina priser. Danskvällen anordnades två gånger under året och alla intäkterna gick till Svenska kyrkans fastekampanj och julkampanj. Runt 120 gäster kom till båda dessa danskvällar.

Boksamtal på biblioteket

Årets boksamtal samkördes med stiftets tema för *Livet vårt att leva* som var skam. Ett antal böcker på ämnet lästes i en grupp och författaren Else-Britt Kjellqvist bjöds in till en kombinerad frågestund- och seminarie (till vilket ett 50 tal anslöt sig) och där kyrkan hade rollen som konferencier.

Barnens bästa grupp

Med biblioteket som lokal startades under året en *Barnens bästa grupp*, en självhjälsgrupp för föräldrar vars barn är omhändertagna enligt LVU. En av pastoratets präster har varit samtalsledare. Gruppen startades efter önskemål därom.

Siriklockan

Siriklockan har kommit ut med fyra nummer under året som planerat. Siriklockan avser att avspegla pastoratets verksamhet på ett både informativt och tillgängligt vis. Som ett komplement till Siriklockan produceras affischer och informationsmaterial (inklusive vår hemsida och Facebooksida).

Stöd och service

Tack vare alla goda medarbetare som sköter lokalvård, bokningar, diariet, datasystemen, faktura- och lönehanteringen för att inte tala om bokslut och budget – och så mycket mer – lyckas församlingsverksamheten och kyrkogårdsverksamheten leverera. Fryksände pastorat har lyckan att ha medarbetare inom stöd och service som gör det omöjliga möjligt.

Gudstjänst

Gudstjänsten är det återkommande nav som församlingsverksamheten kretsar kring. I Fryksände pastorat genomförs alla gudstjänster i enlighet med församlingsinstruktionen. Det innebär att grundregeln är att varje församling firar någon av de huvudgudstjänster som kyrkohandboken har som alternativ varje söndag och helgdag.

I vår nya församlingsinstruktion beviljades Fryksände pastoratet dispens att vid behov "glesa ut" antalet huvudgudstjänster i kransförsamlingarna till i genomsnitt två i månaden. Denna gudstjänstplan/möjlighet har nyttjats förhållandevis sparsamt under 2019.

Gudstjänstbesökare

Antalet gudstjänstbesökare var under året 13 199 stycken (att jämföra med 2018 då det var 12 507). Besökare till olika förrättningar uppgick därutöver till 10 355 stycken att jämföra med 2018 då det var 9 369.

Andakter på äldreboenden

2019 har vi firat ca 70 andakter på pastoratets fem äldreboenden; Gömmanberg, Lövenstrand, Solliden, Valbergsgården och Linden. Andakterna har ett brett fokus på sång och musik men psalmen och bönen utgör kärnan i andakten. Andakterna har varit uppskattade, vilket bland annat märks i kontakt med personalen och genom att deltagarantalet visar en tendens att öka. Detta trots att ju många äldre trogna gudstjänstbesökare bland de boende gått bort.

Gudstjänster med SMÅ och stora

Söndagen den 2 juni hölls den välbesökta traditionsenliga gudstjänsten med efterföljande sommarfest i kyrkparken för alla barnfamiljer i pastoratets verksamheter. Pastoratets babysång, småbarnskör, minior och juniorkörer deltog med sång, dans, ramsor och drama. Nytt för i år var bibelberättande med hjälp av flanellograf. Efter gudstjänsten blev det "öppen scen" där barn o ungdomar framförde musik och sång i ett tält på gräsmattan utanför församlingshemmet som

sedan efterföljdes av ponnyridning, ansiktsmålning, hoppborgar, tävlingar, fika och mycket mer.

I alla församlingar har det firats gudstjänster med barnbibelutdelning. Luciagudstjänster med barnkörerna firades i Fryksände och Östmarks församlingar. Ett julspel framfördes i Lekvattnets församling där pastoratets alla barnkörer medverkade.

Alternativa gudstjänster

Som en del i församlingsinstruktionens tre utmaningar ingår att söka finna alternativa och nyskapande gudstjänstformer. På sensommaren hade vi en traktor- och mopedgudstjänst där man åkte i karavan från Östmarks kyrka till Ingvaldssjön och firade gudstjänst tillsammans. Mycket uppskattat. Vi prövade att ha en så kallad husdjursgudstjänst utomhus i maj på Kristi himmelfärdsdag men denna sammanföll med ett uselt väder. Vi hade även en jazzgudstjänst i Vitsand men inte heller den föll så väl ut. Det gjorde däremot höstens Lundellmässan – en kvällsmässa på basis av sånger av Ulf Lundell som blev mycket välbesökt och omtalad. Mässan finns att ta del av på: www.youtube.com/watch?v=ntMf5WdgUiA.

Sinnesrogudstjänster/mässor

Under 2019 startade vi även sinnesrogudstjänster i Siris kapell en fredagskväll i månaden. Dessa gudstjänster är meditativa och innehåller mycket musik och sång och så kallad delning. Delning innebär att någon eller några berättar om viktiga saker i det egna livet.

Dessa gudstjänster har utvecklats i dialog med aktiva inom Anonyma alkoholister, AA – som träffas regelbundet i vårt församlingshem. Vi serverar numer även ett enklare fika i anslutning till gudstjänsten i kapellet.

Huvudgudstjänsten

I alla fyra församlingar firas i regel huvudgudstjänst på söndagar och helgdagar. I vissa fall sammanlyses huvudgudstjänsten i en av pastoratets kransförsamlingar.

Körmedverkan

Sammanlagt har de fyra körerna ca 79 deltagare (15 i Tonträffen, 28 i Gospelkören, 14 i Fryksände vokalensemble och 22 personer i Fryksände kyrkokör). Körerna medverkar i pastoratets gudstjänster i genomsnitt vid fyra-fem tillfällen per termin och är centrala hörnpelare i gudstjänsterna inte minst vid advent, jul, påsk och allhelgonatid.

Fryksände kyrkokör

Fryksände kyrkokör medverkade i gudstjänsterna på Fastlagssöndagen (Fryksände och Vitsand), Påskdagen (Fryksände). Kyrkokören sjöng även vid minnesgudstjänsten i Fryksände och Vitsands kyrkor den 2 november samt medverkade under midnattsmässan julnatten i Fryksände kyrka. Den 29 juni hade Fryksände kyrkokör en egen sommarkonsert i Fryksände kyrka. 5 oktober uppförde kören tillsammans med stråkorkester musikmässan ”I Guds vind”. 22 november var kyrkokören delaktiga i ”Ulf Lundell-mässan i Fryksände kyrka. 1:a Advent framfördes Anders Nybergs ”Himmelen inom” med solister och orkester. 15 december gjorde kyrkokören tillsammans med pastoratets samtliga vuxenkörer den traditionella ”Julen sjunges in”-konserten i Fryksände kyrka. Kyrkokören har fått flera nya medlemmar och ser ljus på framtiden.

Gospelkören och Tonträffen

Vårterminen inleddes med att ”sjunga ut julen” i Lekvattnets missionshus, följt av gospelmässa i Fryksände kyrka, African Gospel i Vitsand tillsammans med alla konfirmander, skärtorsdagssång i smågrupper i Lekvattnet och Östmarks kyrkor plus alla äldreboenden, Påskdagsmässor, Valborgssång och terminsavslutande Försommarkonsert.

Körerna har under året medverkat 5 gånger i Östmarks kyrka, 1 gång i Vitsand, 3 i Fryksände och 4 i Lekvattnet samt 9 gånger på annan plats (inkluderat de små sånggrupper som medverkade på skärtorsdagsmässorna).

Höstterminen inleddes med Världens Barn-galan i Ekumenia kyrkan. Därutöver trevlig sångsamvaro med St. Olavskören från Ekshärad, minnesgudstjänster, en stor Janne Lucas konsert i Östmarks kyrka, första advent, den gemensamma julkonserten tillsammans med pastoratets alla vuxenkörer och till sist julotta i Östmarks kyrka.

Fryksände vokalensemble

Under ledning av en inflyttad kantor (som arbetar som läkare vid Torsby sjukhus) startades det under 2018 upp en vokalensemble. Denna vokalensemble framträdde vid fem tillfällen under året inklusive i den gemensamma julkonserten.

Barn och ungdomskörer

Pastoratet har en babysång, en småbarn- och föräldrakör, tre kombinerade minior- och juniorkörer och en konfirmandungdomskör – *Young Voices*. Minior- och juniorkörerna samplaneras och träffas för gemensamma körprojekt så som t.ex. julspel och påskspel.

Alla körerna följer kyrkoårets rytm. Respektive kör träffas omkring 40 gånger på ett år inklusive övningar och gudstjänstmedverkanden.

Småbarn- och föräldrakören

Småbarn- och föräldrakören (f.d. minikören) är en fortsättning på *Babysången* och är en del i Fryksände församlings bibelberättelsebaserade barntimmeverksamhet på torsdagar.

De träffas 20 min per vecka och då är fokus på enkla ”härmsånger”, danser och spel på rytminstrument.

Alla barn (2-5 år) har en vuxen med sig (förälder, mor- eller farförälder). Alla närvarande vuxna deltar. Nivån är en enkel och kravlös, en ”här och nu grupp” Antalet aktiva varierar.

Vitsands minior- och juniorkör

Vitsands minior- och juniorkör övar 30 min. på måndagar i Aspeda skola i nära samarbete med skolans fritids. Antalet aktiva är cirka 6 stycken. Här är fokus unison kör med rörelsesånger. Hösten 2019 deltog skolans samtliga elever i kören då vi använde övningstiden till att öva in och sedan genomföra en uppskattad luciahögtid i Vitsands kyrka.

Östmarks miniorkör och Östmarks juniorkör

Östmarks miniorkör och Östmarks juniorkör övar 30 min. vardera varje tisdag i Östmark respektive Fryksände församlingsshem och samkörs med den bibelberättelsebaserade barnverksamheten som även erbjuder barnen mellanmål.

Verksamheten har ett gott samarbete med skolans fritids då barnen bussas till och från vår verksamhet mellan skola/fritids och fritids/hem. Under 2019 har i genomsnitt cirka 10 + 6 barn i åldern 6-12 år varit aktiva. Under hösten 2019 inleddes även ett skolprojekt ”luciahögtid” vilket, resulterade i en stämningsfylld luciamorgon i Östmarks kyrka.

Östmarksbarnens körer har inte bara stor åldersspridning, utan även musikaliskt stora kunskapsskillnader där äldre barn spelar instrument, läser noter och har sjungit i kör sen 5-årsålder till nybörjaren med ”mycket spring i benen”. För att upprätthålla intresset hos alla, oavsett ålder har därför uppfinningsrikedom varit nödvändig. Under 2019 har ett koncept arbetats fram med Halle vid pianot och Mia ”på golvet” bland barnen. Stor flexibilitet i stunden har effektiviserat den nedkortade körövningstiden till att rymma såväl variation, kvalitet och höjd resultatnivå.

För Östmarks juniorer har även ”flytten” till Fryksände församlingsshem varit mycket positiv. Tillgången till, och möjligheten att använda instrument underlättar mycket och berikar. Båda körerna föredrar musikaler, drama, teater och mycket solosång. Juniorkören sjunger gärna i stämmor men övas även i instrumentalt samspel där de tränar fokus, koncentration och samarbete.

Fryksände minior- och juniorkör

Fryksände minior- och juniorkör för barn åk 0-6 har 30 min. körsång varje torsdag i samarbete med den bibelberättelsebaserade minior- och juniorverksamheten i Fryksände församlingsshem. Cirka 8 barn var under 2019 inskrivna i kören, varav 7 regelbundet aktiva. Mellanmål serveras och fokus ligger på solosång, enkel stämsång, drama och musikaler.

Fryksände pastorats ungdomskör

Fryksände pastorats ungdomskör *Young Voices* startades ht. 2017 och var då tänkt att överbrygga glappet mellan juniorkören och vuxenkören men eftersom det snart visade sig vara mestadels konfirmander som kom så väcktes en ny ide.

Från och med 2018 är kören istället inkluderad i onsdagarnas konfirmandverksamhet vilket bl.a. gör det möjligt att ha konfirmanderna som aktiva deltagare/medverkande i temagudstjänster som ex African gospel som under 2019 genomfördes, tillsammans med gospelkören och Tonträffen, i Vitsands kyrka. Denna kör fungerar lite som en konfirmationsgudstjänstförberedelse och språngbräda till Gospelkören.

Den skulle även kunna bli en del i aktiviteter för unga ledare. En pastoratsövergripande luciagudstjänst genomfördes med pastoratets alla konfirmander i december.

Lunchmusik

Varannan tisdag klockan 12 har lunchmusik under terminstid erbjudits i Fryksände kyrka Efteråt har sopplunch serverats i församlingshemmet. Under musiken i kyrkan har närvaroantalet pendlat mellan 20-50 åhörare.

Musikinslagen i kyrkan har varit av stor bredd. Vi har fått höra musik på bl.a. orgel, tvärflöjt, trumpet, piano, violin, klarinett och solosång under dessa sammankomster.

Kyrkogårdsförvaltningen

Kyrkogårds- och begravningsverksamheten ingår i pastoratets organisation. Förvaltningsområdet omfattar fyra kyrkogårdar (Lekvattnet, Fryksände, Vitsand samt Östmark).

Kyrkogårdarna omfattas av sedvanliga gravkvarter, men även av 10 askgravlundar samt 4 minneslundar. Kyrkogårdsförvaltningen ombesörjer skötsel och plantering av ca. 2400 gravrabatter. Ca. 1600 gravrabatter belastar serviceverksamheten, resten ca. 800 belastar begravningsverksamheten.

Gravsyn har genomförts på samtliga kyrkogårdar i pastoratet. Kyrkogårdsutskott, begravningsombud samt personal medverkade.

Förvaltning/kyrkogård

Utbildningar har genomförts bland kyrkogårdspersonal och chefer i bl.a. hjullastare, grävmaskin, motorsåg, heta arbeten samt ställningsbygge.

Belysningspunkt i form av antik lyktstolpe har monterats vid minneslunden på kyrkogården i Vitsand.

Kapellet i Östmark stängdes under sommaren. Anledningen är att stark mögellukt uppstått. Kontakt togs med Anticimex som efter besiktning inkommit med åtgärdsförslag (åtgärd under 2020). Då kapellet används som bårhus, togs beslut på att alla kistor gällande Östmark körs till Fryksände i väntan på begravning.

Arbörst utförde under november månad trädbeskränning på Fryksände kyrkogård. Arbetet utfört enligt upprättad trädvårdsplan.

Det lysande molnet

Text och foto: Håkan Larsson

I corona-pandemins tid har vi ofta blivit uppmanade att inte bege oss ut på längre resor, eller befinna oss på platser med mycket folk för-samlat. Däremot är det rekommenderat att vara utomhus så mycket som möjligt, men i relativ avskildhet från andra människor.

Jag har haft förmånen att under en stor del av våren få arbeta utomhus, och under några veckor i mars var jag mestadels sysselsatt med vedkapning. Det fysiska arbetet gav utrymme för många tankar kring den situation som vi alla befinner oss i. Oron, eller snarare vetskapen om vad som kan komma att drabba oss, gör att man ständigt bär på en viss anspänning.

Det var en sen eftermiddag och jag skulle snart ge mig för dagen. Plötsligt förnam jag ett ljussken från himmelen – inte från solen som stod i sydväst, utan snarare från öster. Jag tittade upp mot ljuset och fokuserade blicken på ett ensamt moln som såg ut som att det lyste. Aldrig tidigare har jag observerat ett moln som har lyst så som detta.

Den första och rationella tanken var att det jag såg var en form av halofenomen, att solen, molnet och jag själv befann oss i ett sådant inbördes vinkelförhållande att solens strålar

lekte solkatt med mig via molnets mängd av iskristaller.

Men strax därpå kom nästa tanke: Varför skulle jag lyfta blicken just i detta ögonblick, och varför skulle jag just då få se detta ljus som synbarligen strömmade ut från molnet? Jag fick en ingivelse att det kanske fanns en annan tolkning till vad jag nyss fått se. Kanske kunde det tolkas som ett tecken från himlen – som att någon ville ge mig ett ord på vägen just när jag som bäst behövde höra tröstens ord?

Orden som jag förnam var följande: ”Jag är med er alla dagar ...”

Snabbt tog jag fram min mobiltelefon och försökte fånga ljuset, men telefonens begränsade kameraoptik förmådde inte att förmedla intensiteten i det ljus som mina ögon hade sett. Men det lysande molnet har gett mig en stark upplevelse – en upplevelse som jag har burit med mig sedan dess.

Pandemirefleksion

Text: Johan Bonander

Med anledning av covid-19 har det varit många olika nätverksmöten under våren där representanter från sjukhuset, kommunen, polisen, räddningstjänsten, svenska kyrkan med flera ingått. Under en period flera gånger i veckan. Alla har stått på tå redo för det värsta.

Dessa möten har nu börjat att glesas ut då vi hitintills varit väldigt förskonade från covid-19. I skrivande stund – åttonde maj – är det alltså lugnt och det finns idag de bedömare som försiktigt yppar att möjligen kan det bli så att Värmland inte blir så drabbat alls. Det vore ju underbart om så blev fallet!

Även i media kan vi ta del av rapporter att viruset mattas ned. En rubrik i dagens Aftonbladet är från Italien där en läkare säger att: "För en tid sedan var det som en tsunami, idag en vanlig våg".

Parallellt denna hoppfulla utveckling finns emellertid rapporter, inte minst från Sydamerika, där vissa städer är mer eller mindre lamslagna av pandemin. Men här och nu och i ett europeiskt perspektiv finns all anledning att känna hopp.

Då man följer de olika skolorna i hur man ska bemöta detta nya virus, covid-19, så kan vi i huvudsak ta del av två linjer: En falang menar på att viruset kommer att bli mindre potent genom att allt fler utvecklar en immunitet. Den här falangen är i mångt den svenska linjen. Som en följd av den här "skolan" har vi en resonerande och jämförelsevis öppen hållning i vårt land.

Den andra linjen pläderar för stenhårda karantänsregler utan något synbart stopp i sikte. Med allt vad det gör med folkhälsan att vecka efter vecka inte få lämna sitt hem. I vissa länder inte ens få gå ut på balkongen. Här finns ett argument som återkommer – att detta är "det nya normala" – eller "the new normal". Och att "det nya normala" ska vara en absolut hållning till dess ett vaccin är framtaget.

I "det nya normala" är sociala, mänskliga och samhälls-ekonomiska konsekvenserna, av dessa karantänsregler, av underordnad betydelse. Samtidigt lär det nu vara så att med de hårda karantänsregler, som exempelvis Finland haft till nyligen, så skulle det ta minst 5 år att uppnå den immunitet många menar på att vi i Sverige sannolikt uppnår i år, 2020.

På samma gång finns i Sveriges en tråkig komponent och det är att smittspridning fått fäste i så många äldreboenden ute i landet (men tack och lov än så länge inte i Torsby). Å andra sidan har smittspridning fått fäste i många europiska

länder som Tyskland och Spanien med väldigt hårda karantänsregler också. Lika tragiskt oavsett land!

Vissa epidemiologer, som exempelvis Johan Giesecke, menar på att alla förr eller senare kommer drabbas av Covid 19, de flesta utan att ens märka av sjukdomen och att målet nu bör vara att uppnå en så kallad flockimmunitet. Att den naturliga immuniteten är att föredra. Jag tänker att det är ett tillitsfullt resonemang som är klokt. Hur kan vi då hjälpa vår kropp att gå igenom den här infektionen utan att drabbas så hårt? Flera studier visar på att låga nivåer av D-vitamin är en riskfaktor – att av de som avlidit till följd av covid-19 hade hela 96 % låga eller mycket låga nivåer av D-vitamin i blodet.

Många mörkhyade i vårt land har drabbats extra hårt av covid-19. Det är känt sedan länge att de ingår i en riskgrupp för låga d-vitaminhalter då vi genom vår hud kan omvandla solljus till det livsviktiga d-vitaminet bara under sommarhalvåret. Ju mörkare hud desto saktare går den processen. Här borde det rentav satsas på en allmän screening och att alla som har låga nivåer under kontrollerade former uppmuntrades att ta tillskott av D-vitamin (d3).

En annan viktig faktor är förstås att vistas ute i naturen, frisk luft och motion stärker vårt naturliga försvar. Bra mat tillagat av naturliga råvaror likaså.

Personligen upplever jag mer och mer den svenska modellen som hoppfull och konstruktiv. Inte för inte ser många medborgare i andra länder som tillämpar "hårda tag" oss som landet som idag går före. "Vi vill göra som i Sverige" säger många idag i karantän ute i världen.

I den svenska linjen finns en tillit – en tillit till att vi uppnår immunitet – i den andra linjen saknas ibland den tilliten.

Kanske visar vi svenskar på att det går att handskas med utmaningar likt den vi är mitt i utan att allt behöver bli svart och vitt och präglat av rädsla? Att det att går att ha sunda och enkla regler kring hygien och försiktighetsåtgärder och ändå kunna leva ett liv mitt i allt. Att man kan ha flera bollar i luften – se färorna - samtidigt som vi tror på varandra och ser ljus på framtiden?

Johan Giesecke, professor emeritus, tidigare statsepidemolog. Saxat ur Johan Gieseckedebattartikel SVD 6/5 20: "Generellt gäller för de flesta sjukdomar att man nästan alltid får ett mer komplett immunsvär av en genomgången "naturlig" sjukdom än av ett vaccin"
"Infektionen är ofta asymptomatisk och kan gå över utan att man märkt den"
"Vår viktigaste uppgift är inte att försöka stoppa spridningen, vilket är närmast utsiktslöst, utan att koncentrera oss på att ge de olyckliga offren en optimal vård.

Foto: Andreas Andersson, Karolinska Institutet

LAND DU VÄLSIGNADE

En glansfull nationaldagskonsert med cymbaler, trumpet, solosång och stora orgeln.

Trumpetare: **Erik Bryne** och **Jakob Bryne**

Sång: **Elin Bryne** Violin: **Liv Tove Bryne**

Orgel: **Urban Karlsson**

Frysände kyrka lörd. 6 juni kl. 18.00

ORGELKONSERT

Vid stora orgeln denna afton finner vi orgelprofessor, ledamot av Kungliga musikaliska akademien och tonsättaren **Hans-Ola Eriksson**. Hans-Ola Eriksson har i flera år även undervisat i orgel vid musikhögskolan i Piteå.

Frysände kyrka fred. 14 aug. kl. 18.00

VI FIRAR BEETHOVEN 250 ÅR

Musik skriven för violin och piano

av Ludwig van Beethoven

Violin: **Varpu Heikinheimo**

Piano: **Daniel Beskow**

Frysände kyrka lörd. 8 aug. kl. 18.00

INTÅG I SOMMARHAGEN

En sommarfläkt av orgelbrus från kyrkans läktarorgel med pastoratets organist **Urban Karlsson**

Frysände kyrka lörd. 27 juni kl. 18.00

Frasen "Med reservation för ändringar" har fått en helt ny betydelse

Den 8:e maj lovade Folkhälsomyndigheten att de inom ett par veckor ska komma med information till alla som vill planera sin sommar. Det innebär att i slutet av maj vet vi om vi kan campa, resa inom och rentav utom landet. Och vi vet också hur det kommer bli med folksamlingar. Kommer allsvenskan att starta? Kan vissa konserter bli av? Hur stort blir maxantalet för folksamlingar?

Eftersom Siriklockan gått i tryck innan Folkhälsomyndigheten kommit med de reviderade "sommardirektiv" vet vi inte riktigt vad som gäller. Det gör att vi inte vågar ta i alltför mycket just för tillfället och göra "allt för stora arrangemang". Samtidigt planerar vi för några tillfällen där det kan bli "risk" för att vi blir fler än det idag stipulerade maxantalet om 50 personer. Är den regeln kvar i sommar ska den förstås hållas.

Det kan då bli aktuellt att hämta ut en kupong i begränsad upplaga (om max 50) som garanteras plats. Men då vi nu inget vet om vad för regler som kommer att gälla går vi inte ut med den informationen i detta nummer av Siriklockan. Det kommer vi däremot göra på vår hemsida, i TorsbyBladet och på våra affischer. Så håll utkik!

Johan Bonander

LÅT LEKVATTNETS ORGEL LJUDA!

Tidstrogen musik från orgelns tillkomst och guidad visning av orgelns inre med organist **Urban Karlsson**

Lekvattnets kyrka torsd. 16 juli kl. 18.00

Moped & Traktorgudstjänst vid Ingvaldssjön

Söndagen den 23 augusti kl 15.00

Start med kortege från Östmark församlingshem kl. 13.00 med kyrkskjuts på traktorkärra

Präst: **Jonas Bodinger Larsson**

Sång och musik: **Halle Halvarsson** och **Johan Haglund**

28/2 fyllde Gunborg Jonsson 100 år

Gunborg är för många i trakterna kring Östmark känd som "Gunborg på slakteriet" då hon och hennes make bedrev ett slakteri i många år. "Det var ett hårt arbete" berättar Gunborg. "Att göra korv är slitsamt". Än idag pratas det emellertid om de hemgjorda korvarna och hur utsökta dessa var. Gunborg gratulerades på Gökmanberg äldreboende där Gunborg bor. Den som arrangerat kalaset var sonen Thore med familj.

Nu är vi snart i etern

På 106,6 och 104,1 Mhz sänder Radio Fryksdalen. I dagarna fick Fryksände pastorat tillstånd att sända närradio inom ramen för Radio Fryksdalen. Det ska bli spännande att inkludera detta media och på bilderna syns prästen Jonas Bodinger Larsson, diakon Eva Bonander och musiker Anders Halvarsson i full färd med att lära sig tekniken. Så snart vi är redo att gå ut i etern annonserar vi det i TorsbyBladet, på hemsidan och FB. Vi hörs med andra ord!

Johan Bonander

MUSIK I SOMMARKVÄLL

Rockiga toner av blandad sort

Mikael Berg och Halle Halvarsson

Vitsands kyrka onsd.10 juni kl. 19.00

MUSIKGUDSTJÄNST

med Björn Sandborgh

Jonas Bodinger Larsson, Anders Hallpers

Östmarks kyrka sönd. 12 juli kl. 18.00

MUSIK I SOMMARKVÄLL

Gränslös KONS(T)ert

med Mia, Halle, Samuel och Ella

Vitsands kyrka onsd. 29 juli. kl. 19.00

Föreningen Ragnar Sundquists
Vänner tillsammans med Fryksände
församling inbjuder till

DRAGSPELS- KONSERT

med artister ur den nordiska eliten

ANDERS LARSSON MED VÄNNER

*Anders Larsson, dragspel
Annika Andersson, dragspel
Beiron Hultman, dragspel
Tor Bekkelund, gitarr
Lars Henrik Larsson, bas*

Kollekt till musikverksamheten

Fryksände kyrka Fredag 26 Juni kl 18.00

Reservation för ev ändringar

Kyrkogårdsvandring

med berättelser av Roger Ericsson

Vi samlas i kyrkan kl. 18.00
för en kort musikstund med
organist Urban Karlsson

Östmarks kyrka

Onsd. 15 juli kl. 18.00

Sommarens gudstjänster

FRYKSÄNDE

Fred. 5 juni kl. 18.00
SINNESROGUDSTJÄNST
i Siris kapell. Jonas Bodinger
Larsson, Halle Halvarsson
Sång: Lisa Nyberg

Lörd. 6 juni kl. 18.00
NATIONALDAGSKONSERT
Musiker: Urban Karlsson, Erik,
Jakob, Elin och Liv Tone Bryne

Sönd. 7 juni kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Johan Bonander, Anders Hallpers
kl. 18.00 KONSERT
med Fryksände vokalensemble,
Brynja Gudmundsdottir,
Johan Bonander

Lörd. 13 juni kl. 20.00
MUSIK I HELGMÅL
Sång och musik med Fryksände
kyrkokör och solister
Katarina Wolf, Urban Karlsson

Sönd. 14 juni kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Katarina Wolf, Anders Hallpers

Tisd. 16 juni kl. 12.00
LUNCHMUSIK

Fred. 19 juni kl. 22.00
MUSIK I SOMMARKVÄLL
Folkmusik med Pippi Ahnström
och Anders Hallpers.
Präst: Jonas Bodinger Larsson
Föranmälan kan komma att
krävas, se hemsidan!

Lörd. 20 juni kl. 11.00
EKUMENISK GUDSTJÄNST
på Kollsbergs hembygdsgård
Johan Bonander, Urban Karlsson
Brassensemble

Sönd. 21 juni kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Jonas Bodinger Larsson,
Anders Hallpers

Fred. 26 juni kl. 18.00
DRAGPELSKONSERT
i samarbete med Ragnar
Sundqvists vänner, Karin Jansson

Lörd 27 juni kl. 18.00
MUSIK I HELGMÅL
Orgelkonsert *Intåg i sommar-
hagen*. Jonas Bodinger Larsson,
Urban Karlsson

Sönd. 28 juni kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Jonas Bodinger Larsson,
Urban Karlsson

Tisd. 30 juni kl. 12.00
LUNCHMUSIK

Sönd. 5 juli kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Karin Jansson, Mia Stenmark
Sång: Stefan Embretsen

Sönd. 12 juli kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Jonas Bodinger Larsson,
Anders Hallpers

Tisd. 14 juli kl. 12.00
LUNCHMUSIK

Sönd. 19 juli kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Margareta Hagelberg,
Urban Karlsson

kl. 13.00
KYRKOGÅRDSVANDRING
med Håkan Larsson vid kyrkan

Onsd. 22 juli kl. 19.00
MUSIK I SOMMARKVÄLL
Sånger av och med Annelie
Högfeldt och Carola Axelsson

Sönd. 26 juli kl. 11.00
GUDSTJÄNST i sommarten
Katarina Wolf, Halle Halvarsson
Sång: Moa Martinsson

Tisd. 28 juli kl. 12.00
LUNCHMUSIK

Sönd. 2 aug. kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Katarina Wolf, Anders Hallpers

Lörd. 8 aug. kl. 18.00
MUSIK I HELGMÅL
Konsert med violinist Varpu
Heikinheimo och pianist Daniel
Beskow, Urban Karlsson

Sönd. 9 aug. kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Karin Jansson, Anders Hallpers

Tisd. 11 aug. kl. 12.00
LUNCHMUSIK

Fred. 14 aug. kl. 18.00
ORGELKONSERT med Hans-Ola
Eriksson, Urban Karlsson

Sönd. 16 aug. kl. 11.00
GUDSTJÄNST
Johan Bonander, Anders Hallpers

LEKVATTNET

Sönd. 7 juli kl. 15.00
LOVSÅNGSGUDSTJÄNST
Mia Stenmark, Halle Halvarsson

Sönd. 14 juli kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Katarina Wolf, Anders Hallpers

Sönd. 21 juni kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Jonas Bodinger Larsson,
Anders Hallpers

Onsd. 1 juli kl. 19.00
MUSIK I SOMMARKVÄLL
Dragspelstoner & Bas med Ulf
Adolfsson och Halle Halvarsson

Sönd. 12 juli kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Jonas Bodinger Larsson,
Anders Hallpers

Torsd. 16 juli kl. 18.00
LÅT LEKVATTNETS ORGEL LJUDA
Tidstrogen musik samt guidad
visning av orgeln med organist
Urban Karlsson

Sönd. 26 juli kl. 15.00
FRILUFTSGUDSTJÄNST
på Ritamäki
Karin Jansson, Halle Halvarsson

Sönd. 9 aug. kl. 15.00
FRILUFTSGUDSTJÄNST
på Kvarntorp
Karin Jansson, Anders Hallpers

VITSAND

Sönd. 7 juni kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Johan Bonander, Anders Hallpers

Onsd. 10 juni kl. 19.00
MUSIK I SOMMARKVÄLL
Rockiga toner av blandad sort
Mikael Berg och Halle Halvarsson

Sönd. 28 juni kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Jonas Bodinger Larsson,
Urban Karlsson

Sönd. 5 juli kl. 15.00
LÄSARSÅNGSGUDSTJÄNST
Karin Jansson, Halle Halvarsson

Lörd. 18 juli kl. 19.00
MUSIK I HELGMÅL
Konsert med Urban Karlsson
och hans familj

Sönd. 19 juli kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Margareta Hagelberg,
Urban Karlsson

Onsd. 29 juli kl. 19.00
MUSIK I SOMMARKVÄLL
Gränslös KONS(T)ert med Mia,
Halle, Samuel och Ella

Sönd. 2 aug. kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Katarina Wolf, Anders Hallpers

Sönd. 16 aug. kl. 15.00
GUDSTJÄNST
Johan Bonander, Anders Hallpers

ÖSTMARK

Sönd. 7 juni kl. 18.00
TAIZEGUDSTJÄNST
Mia Stenmark, Halle Halvarsson

Sönd 14 juni kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Johan Bonander, Anders Hallpers

Sönd. 28 juni kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Jonas Bodinger Larsson,
Urban Karlsson

Sönd. 5 juli kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Karin Jansson, Halle Halvarsson
Fiolspel av Signe, Stina, Helga-
Sofie, Thea och Matilda

Sönd. 12 juli kl. 18.00
MUSIKGUDSTJÄNST
med Björn Sandborgh
Jonas Bodinger Larsson,
Anders Hallpers

Onsd. 15 juli kl. 18.00
KYRKOGÅRDSVANDRING med
berättelser av Roger Ericsson
Vi samlas i kyrkan kl. 18 för kort
musikstund med organist Urban
Karlsson

Sönd. 19 juli kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Margareta Hagelberg,
Urban Karlsson

Sönd. 26 juli kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Katarina Wolf, Halle Halvarsson
Sång: Angelica och Cassandra
Unneberg

Sönd. 2 aug. kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Katarina Wolf, Anders Hallpers

Sönd. 9 aug. kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Karin Jansson, Anders Hallpers

Onsd. 12 aug. kl. 19.00
MUSIK I SOMMARKVÄLL
Jazz och allsång med Eva
Bonander och Halle Halvarsson

Sönd. 16 aug. kl. 18.00
GUDSTJÄNST
Johan Bonander, Anders Hallpers

Med reservation för ändringar

Döpta**FRYKSÄNDE**

29/2 MÄRTA Emmy Andersson
29/2 YOLANDI Caroline Florén
29/2 JAX Lanjelin Henrik Florén
7/3 JAAKKO Åke Bareksten
7/3 EBBA Elin Amelia Andersson
14/3 Robin GABRIEL Mattsson
4/4 Wilhelm MATTEO Svensson-
Andersson
9/5 ELIS Håkan Einarsson

VITSAND

8/2 WALTER Oliver Devin Nilsson

ÖSTMARK

2/5 Vivi Elisabeth Cassandra Rahm

Vigda**FRYKSÄNDE**

29/2 Anna Persson och Fredrik Lindh

Avlidna**FRYKSÄNDE**

12/2 Sivert Lundström 99 år
20/2 Jeanette Werme 51 år
23/2 Brita Hagström 85 år
25/2 Erland Olsson 94 år
28/2 Kerstin Lindgren 45 år
29/2 Conny Olsson 67 år
15/3 Sven Ranström 81 år
21/3 Karin Persson 91 år
26/3 Stina Johansson 94 år
29/3 Kjell Persson 84 år
2/4 John Lind 82 år
3/4 Kurt Christensson 89 år
4/4 Heinz Zander 71 år
5/4 Maj-Britt Johansson 85 år
7/4 Gunvor Persson 96 år
13/4 Margareta Molin 75 år
23/4 Tore Olsson 89 år
1/5 Berit Renhult 72 år

Avlidna**LEKVATTNET**

23/2 Bertil Johansson 87 år
21/4 Margit Nilsson 91 år

VITSAND

18/2 Kerstin Andersson 86 år
10/3 Birgit Andersson 87 år
30/3 Elsa Sten 90 år
4/4 Siv Jansson 88 år
16/4 Britt Jönsson 86 år

ÖSTMARK

12/3 SELMA Olsson
1/4 Joel Eriksson 90 år
4/4 Edit Persson 96 år
17/4 Åke Persson 80 år
20/4 Ruth Axelsson 100 år

PASTORSEXPEDITION	272 00
Anna-Lena Yderstig, kyrkoskrivare	
Besöksadress: Kyrkogatan 26 Postadress: Box 52, 685 22 Torsby	
E-post: fryksande.pastorat@svenskakyrkan.se	
Hemsida: www.fryksandepastorat.se	
Öppet: mån-tis 10-12, ons-tors 10-12, 13-15	
KYRKOHERDE	
Johan Bonander	272 01
Tjänstebostad, Östmarks prästgård	200 13
KOMMINISTRAR	
Jonas Bodinger Larsson	070-222 18 57
Karin Jansson	070-280 71 94
Katarina Wolf	070-352 32 27
DIAKONER	
Eva Bonander	070-375 41 44
Karin Lövestam-Öberg	070-671 39 61
Inger Hjalmarsson	070-375 41 87
FÖRSAMLINGSPEDAGOG	
Hans Öberg	070-250 37 63
MUSIKER	
Mia Stenmark	070-200 01 56
Anders Halle Halvarsson	070-280 74 26
Anders Hallpers	070-606 41 03
Urban Karlsson	070-280 99 63
INFORMATÖR	
Birgitta Brorson	272 04
KYRKOFÖRVALTNING	
Elisabeth Johnsson, kyrkokamrer	272 14
Marie Nilsson, kyrkokamrersassistent	272 03
KYRKOGÅRDSFÖRVALTNING	27225, 272 07
Lars Wikström, kyrkogårdschef	070-531 01 64
Lars Olsson, vice kyrkogårdschef	070-288 36 90
Fryksände, Lars Wikström	070-531 01 64
Lekvattnet, Lars Olsson	070-288 36 90
Vitsand, Roland Nilsson	070-304 57 36
Östmark, Stig Norman	070-595 73 56
KYRKVAKTMÄSTARE	
Lisbeth Kanth	070-691 81 64
Jörgen Klockars	070-369 71 70
FRYKSÄNDE FÖRSAMLINGSHEM	272 00
Anna-Karin Jönsson, församlingsvärdinna	272 15
Annamaj Carlsson, lokalvärdare	272 00
Marita Bergström, lokalvärdare/administration	272 00
LEKVATTNETS FÖRSAMLINGSHEM	501 01
ÖSTMARKS FÖRSAMLINGSHEM	200 59
BLOMSTERFONDER	
Fryksände, pastorsexpeditionen	272 00
eller via hemsidan www.fryksandepastorat.se	
Lekvattnet, Anders Nilsson	500 28, 070-670 97 20
Vitsand, Arnold Mattsson	070-547 29 44
Östmark, Maj-Lis Haglund	210 09
KYRKORÅDETS ORDFÖRANDE	
Fryksände pastorat, Roger Ericsson	070-693 62 68
FÖRSAMLINGSRÅDETS ORDFÖRANDE	
Fryksände, Torbjörn Jansson	423 58
Lekvattnet, Inga-Britt Keck Karlsson	520 50
Vitsand, Thore Jonsson	070-511 84 38
Östmark, Ingela Högfeldt	070-520 38 87